

SOM RURALES

Revista de la pagesia i la ramaderia de Ponent

Reflexions sobre el paisatge: del llegat d'un passat al que ens prepara el futur.

Veus expertes: Carla Cárdenas, Conxita Villar i Àngela Justamante.
Premis als millors olis: un confús aparador de màrqueting i prestigi.
Caçadors de conills en plena expansió.
L'Agrobiotech Forum, al carro de la revolució robòtica.
La justícia de pau: sentències quilòmetre zero.
Entrevista a Pep Salsetes, cuiner i pagès.
L'alzinera del Quelàs, l'arbre monumental que honora una família.

FOTO: Albert González

EQUIP

SOMRURALS

Consell de redacció:

Francesc Florensa
Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Coordinació i dept. comercial:

Francesc Florensa

Redacció:

Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Disseny gràfic:

Adrià Martí

Fotografia:

Albert González
Xavi Minguella

Correcció:

Roger Berengué

President:

Emili Farré

Imprimeix:

GRAFIX DIGITAL
Av. Mediterrània, 34 P. I. Golparc
25241 GOLMÉS (Lleida)

Dipòsit legal

L-717-2022

Edita:

Associació Cultural Garriguena
de Comunicacions
C/ Nou, 2 · 25400
LES BORGES BLANQUES
Telèfon: 973 14 24 20
somgarrigues@somgarrigues.cat

Reconeixements:

Millor publicació de premsa
no diària (APPEC, 2024)

Amb el suport de:

(≡) ACPC

Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

SUMARI

VEUS EXPERTES

Escriuen Carla Cárdenas,
Conxita Villar i Àngela
Justamante.

Pàgines

8-11

REPORTATGE

Els premis als millors olis serveixen per
promoure els productors. Però són tots
els certàmens de fiar?

Pàgines

24-27

PUNT DE VISTA

Dos pastors de cabres i cavalls fan
silvopastura a Tarrés.

Pàgines

32-33

REPORTATGE

Justícia de pau, sentència
quilòmetre zero.

Pàgines

42-45

NOTÍCIES

Resum de fets de l'actualitat
agroramadera dels últims tres mesos.

Pàgines

54-56

REPORTATGE

Els paisatges s'ha anat transformant
al ritme que ho fa la societat.
Analistes en valoren els efectes.

Pàgines

12-20

REPORTATGE

L'endèmica superpoblació de
conills a Ponent ha fet, entre
altres efectes, augmentar els
seus depredadors naturals.

Pàgines

28-31

REPORTATGE

Estrenen l'Agrobiotech Forum,
l'aposta professional de la
desapareguda Fira de Sant
Miquel de Lleida.

Pàgines

37-41

ENTREVISTA

Pep Salsetes,
cuiner i pagès,
que combina l'activisme
i la sostenibilitat.

Pàgines

46-50

VINTAGE

La centenària alziner del Quelàs,
a Miralcamp, és nomenada arbre
monumental de Catalunya.

Pàgines

58-61

Malvolguts canvis

La modernització dels regs tradicionals i la incorporació de noves tecnologies són a l'agenda del sector primari, però no a la de tots els productors. Molts d'ells, sobretot els més petits i familiars, en són reticents. I és que la dificultat per trobar relleu generacional i els esforços econòmics que requereix actualitzar-se estan fent que molts dels canvis que s'albiren no siguin del tot benvinguts.

Per naturalesa, la humanitat és reticent als canvis. Ho deia Nicolau Maquiavel a *El Príncep*: "No hi ha res més difícil de dur a terme, ni més dubtós d'èxit, ni més perillós de manejar, que iniciar un nou ordre de coses". Això ho podríem traslladar a altres àmbits de la realitat actual, com en el sector primari. Aquí, el debat d'avui se centra en la modernització. El discurs sembla una piconadora que arrossega tot el que troba.

Els canvis estan a l'ordre del dia. El projecte de modernització del canal d'Urgell, posat en dubte per molts regants, és un d'ells. L'administració i les comunitats científica i ecologista reivindiquen la necessitat de reconvertir el reg a manta en un de precisió, sensible a la manca d'aigua. Però és clar, això val diners. Qui ho pagarà? Com s'amortitzarà? Qui se'n beneficiarà? Els petits pagesos i les explotacions familiars insisteixen que, sense un relleu, una gran inversió no és la millor opció per mantenir el mosaic actual. Per això s'oposen a un projecte que no fa més que albirar un paisatge que potser acabarà dominat per grans terratinents i empreses de molt poder adquisitiu capaces d'absorbir la capacitat productiva de les nostres terres i paisatge.

El paisatge. Aquest és el resultat que tenim més evident de les nostres decisions. El paisatge és la cara visible dels canvis del país. Els canvis polítics, econòmics, mediambientals, energètics i tecnològics es veuen traduïts en canvis sobre el paisatge. Amb aquest *SomRurals* oferim una

selecció d'imatges (i reflexions) que dibuixen el paisatge d'avui, una realitat que no s'assembla a la dels avantpassats. Ni tan sols a la de fa una generació. Moviments de terres, eliminació d'espones, plantes fotovoltaiques, aerogeneradors, canals i séquies, cultius intensius... els canvis ens han portat a una nova realitat paisatgística. I per canvis, el que s'albira amb la intel·ligència artificial, la robòtica, la digitalització i els drons. Les noves tecnologies arriben al sector primari. Alguns diuen que ho faran en nom de l'eficiència. D'altres, per la sostenibilitat. Però el que és cert és que el petit productor no se'n sent del tot partícip. Sobretot pels costos que suposa. I això ha quedat palès en la primera edició de l'Agro-biotech Innovation Forum, la derivada més professional de la Fira de Sant Miquel de Lleida que, després de desaparèixer, s'encara cap a un certamen tècnic, pensat en la innovació i, probablement, en aquells empresaris amb recursos.

Els canvis són per quedar-s'hi. I també per derivar en altres. Que li preguntin a en Pep Salsetes, el cuiner que als 80 feia cassoles i arrossades populars per reclamar democràcia i oposar-se a l'OTAN. Encara avui preconitza una agricultura sostenible dins el context del segle XXI. En Pep Salsetes representa aquells qui, conservant l'essència del seu llegat, assumeixen amb elegància els canvis que s'abraonen. Perquè, com va dir el malaurat president nord-americà, John Fitzgerald Kennedy, "aquells que només miren el passat o el present, segurament perdran el futur".

29a

FIRA DE L'OLI

D'OLIVA VERGE EXTRA—CATALUNYA

LES BORGES BLANQUES

— 16, 17 I 18 DE GENER DE 2026 —

LES GARRIGUES

*La terra de l'oli.
L'oli de la terra.*

més informació
www.firaoli.cat

Ajuntament de
les Borges Blanques

Consell Comarcal de
les Garrigues

Generalitat
de Catalunya

Diputació de Lleida
La força dels municipis

KIT D'EMERGÈNCIES

Prepara't. Protegeix-te.
El teu kit sempre a punt!

Informa-te'n
a través dels
canals digitals.

protecció civil
■ ■ ■ ■

**Generalitat
de Catalunya**

El Govern de
Tot hom

EXPERIÈNCIES OLEOTURÍSTIQUES LES GARRIGUES

VINE!
T'HI ESPEREM

www.turismegarrigues.com

Un llibre, una llavor

La meva olivera

La lectura és una porta oberta perquè els infants desenvolupin curiositat i adquireixin una millor comprensió del seu entorn. Partint d'aquesta idea, la Generalitat de Catalunya impulsa la iniciativa "Un llibre, una llavor. Llegir per transformar", pensada per introduir el sector agroalimentari als més petits a través dels llibres.

El projecte posa a disposició de famílies, escoles i biblioteques un conjunt de lectures vinculades al món agroalimentari, presentades amb un to proper i atractiu. L'objectiu és que els infants s'hi endinsin de manera natural, gaudint d'una experiència lúdica que els desperti l'interès per aquest univers. La iniciativa culminarà amb un acte de cloenda el proper 10 de desembre a la llibreria El Genet Blau de Lleida juntament amb una escola.

Si en edicions anteriors hem centrat l'atenció en les dones que viuen i treballen en l'entorn rural o en els protagonistes i meravelles que es poden descobrir en una granja, aquesta vegada ens endinsarem en una finca d'oliveres —entre les 108.000 hectàrees que es conreen arreu de Catalunya— per conèixer de prop aquest producte mil·lenari que parla de qui som, de la nostra terra i de la nostra manera de viure.

De la mà de la Meritxell París, llibretera i editora, visitarem un molí d'oli de Les Garrigues i aprendrem de primera mà com es produeix l'oli, un element imprescindible de la gastronomia catalana, del que només a casa nostra se'n fan cada any 35.000 tones.

**Per despertar vocacions!
Per fer obrir els ulls a tot
l'atractiu que pot tenir
el sector agroalimentari!**

 @agriculturacat
 @agriculturacat

Descobreix
totes aquestes
lectures aquí

Reptes i dificultats de la gestió forestal sostenible combinada amb l'aprofitament de recursos silvícoles

Una gestió imprescindible per afrontar el canvi climàtic, l'abandonament rural i el risc creixent d'incendis.

Carla Cárdenas

Àrea de Gestió Agrària i Forestal Sostenible de la Fundació Emys

La gestió forestal a Catalunya és clau per afrontar reptes com el canvi climàtic, l'abandonament rural i el risc creixent d'incendis. **Amb més del 60% del territori cobert per boscos, però només un 20% del creixement anual aprofitat, la manca de rendibilitat i gestió activa posa en perill el valor ecològic i la seguretat d'aquests espais.**

La falta de gestió, fruit de l'èxode rural, ha generat boscos densos i homogenis, menys resilients i amb un risc més alt de grans incendis, plagues o erosió. Davant d'això, calen polítiques que fomentin la gestió sostenible i la corresponsabilitat entre propietaris, administracions i societat civil.

Dificultats per a una gestió efectiva
Segons el Pla General de Política Forestal 2014-2024, els costos de la gestió sovint superen els beneficis. **El relleu complicat, la manca de vies forestals i la poca competitivitat de la fusta catalana —destinada sobretot a productes de baix valor afegit— desincentiven la gestió. Només el 10% del consum industrial de fusta prové dels nostres boscos.**

El context mediterrani agreuja el problema: períodes secs i calorosos incrementen el risc d'incendis, mentre el canvi climàtic en multiplica la intensitat. A això s'hi afegeix que el 75% de la superfície forestal és privada i depèn d'uns 200.000 propietaris,

molts sense recursos tècnics ni econòmics per dur a terme una gestió sostenible.

Tot i existir subvencions, la seva tramitació és complexa i sovint requereix avançar el pressupost o contractar gestories forestals. També hi ha incertesa sobre els rendiments econòmics i una percepció desigual sobre la necessitat de mantenir o explotar els boscos.

Aquest conjunt de factors limita el desenvolupament d'una economia forestal eficient i diversificada. **Cal impulsar estratègies que combinin rendibilitat i conservació, recuperant pràctiques com la ramaderia extensiva, l'agricultura a petita escala o els sistemes agroforestals, per aconseguir un paisatge divers i resilient.**

El projecte Plantes Oblidades

Per avançar en aquest camí, neix el projecte Plantes Oblidades, impulsat pel Collectiu Eixarcolant, la Fundació Emys, Sambucus, la Universitat de Barcelona i la Xarxa per a la Conservació de la Natura, amb suport de la Fundació Biodiversidad del MITECO i finançament europeu NextGenerationEU. L'objectiu és consolidar models sostenibles de gestió forestal valoritzant productes alimentaris forestals —aranyó, gratacul, aglà, pinya verda i cirereta d'arboç— i demostrant que el bosc pot ser font de biodiversitat i d'oportunitats econòmiques.

Durant el projecte s'han aplicat mesures de gestió en 133,78 hectàrees de 12 finques de tot Catalunya, des de la Ribera d'Ebre fins al Cadí-Moixeró. Les actuacions han millorat la resili-

ència ecològica i la rendibilitat de les espècies aprofitades, tot afavorint la conservació del paisatge.

No obstant això, **s'han trobat reptes importants: la cerca de finques adequades amb accessibilitat, superfície i interès per part de la propietat; la incompatibilitat amb Plans Tècnics de Gestió existents, i la necessitat d'adaptar la planificació a un aprofitament poc convencional.**

A més, la sequera excepcional dels darrers anys ha reduït molt la producció de fruit, obligant a recol·lectar en finques externes per garantir les proves gastronòmiques previstes. Aquest fet ha requerit un seguiment intensiu de la maduració per determinar el moment òptim de recollecció de cada espècie.

Actualment, el projecte ha completat totes les actuacions forestals i la major part de les recolleccions (aranyons, grataculs, aglans i cireretes d'arboç). Ja s'han iniciat les proves de nous productes i es duen a terme les avaluacions de biodiversitat i resiliència per mesurar les millores ambientals obtingudes.

Mirant endavant

El projecte Plantes Oblidades exemplifica com la gestió forestal sostenible pot esdevenir una eina per recuperar el vincle entre bosc i societat. Fer compatibles la conservació i l'aprofitament, donar valor als productes forestals alimentaris i implicar la ciutadania són claus per garantir un futur on els boscos catalans siguin part activa de la transició ecològica i del desenvolupament rural.

La incertesa i els reptes en la producció d'aliments

Tempestes, calamarsades, gelades, sequeres, malalties i plagues són alguns dels factors incontrolables que ens condicionen avui.

Conxita Villar Mir

Degana del Col·legi Oficial d'Enginyers Agrònoms de Catalunya

Una de les primeres coses que aprens quan estudies enginyeria agrònomic és el valor de l'aigua, del sòl i el caràcter biològic de les produccions.

Aquesta component biològica de les produccions agràries ens diferencia de la producció industrial pel grau d'incertesa i l'elevada complexitat de l'entorn, amb **un gran nombre de factors incontrolables que condicionen els resultats; com són les tempestes, les calamarsades, les gelades fora de temps, les sequeres prolongades, les malalties i les plagues.**

Aquesta ambigüitat i entorn no lineal cada cop més complex, per la incorporació de noves variables, es tradueix en el fet que les persones que

treballem en aquest sector, des dels productors als tècnics que els acompanyem, tenim un caràcter resilient i flexible, treballant amb una visió 360 graus. **En aquesta visió, les inversions, l'ús de les noves tecnologies, la recerca, la visió analítica i la formació han**

estat constants i capdavanteres. Ara parlem de bessons digitals en molts sectors, quan a Catalunya en el sector agrari ja fa més de trenta anys que es treballa per fer previsions de collita, també

s'avança en la millora genètica, en gestionar tots els processos amb una visió holística per resoldre els diferents reptes. **El sector agrari és un dels principals que aposta per reduir els impactes negatius en l'entorn, com són les produccions ecològiques, integrades o l'agricultura i la ramaderia de precisió, l'agricultura regenerativa i la bioeconomia circular.** La pressió i preocupació per la reducció de l'impacte ambiental que tenim, també a diferència d'altres sectors, és des de finals dels anys vuitanta amb la incorporació a la UE que ens va obligar a treballar amb la màxima sostenibilitat dels processos. Però la sostenibilitat té més pilars que només l'aspecte mediambiental. Sostenir una explotació, una empresa en el temps vol dir incorporar també la part social i l'econòmica. Aquí és on ens trobem amb els preus dels productes en els mercats, la manca de relleu generacional, la despoblació rural, la manca de serveis i infraestructures, etc. **La major desconexió entre l'àmbit urbà i el rural provoca la presa de decisions, sovint lluny de la realitat per part dels poders públics influenciats per una societat majoritàriament urbana, a més d'uns hàbits de consum més influenciats per les xarxes socials que per una nutrició sana i equilibrada.**

El segle XXI és un moment disruptiu per al sector alimentari, incorporant encara més variables a aquesta fórmula tan complexa. Per tot plegat, **necessitem comunicar bé a la societat urbana que fem i com ho fem perquè pugui empatitzar amb el sector que li proporciona aliments segurs, de qualitat i amb criteris de màxima sostenibilitat.** Necessitem finançament, formació, recerca i l'aplicació no només de les noves tecnologies sinó l'ús de la robòtica i la IA per facilitar i adaptar processos i estic convençuda que, en aquest moment de grans reptes, els professionals que acompanyem a tota la cadena agroalimentària juguem i jugarem un paper clau.

Com a degana del Col·legi Oficial d'Enginyers Agrònoms de Catalunya, a mi m'agrada dir "l'enginyeria que alimenta el món", puc afirmar que aquí es fan les coses bé i es treballa per fer-les encara millor en el marc d'aquesta gran complexitat i burocràcia.

Sostenir l'explotació també vol dir incorporar les parts social i econòmica

Les sequeres llargues i extremes posen en perill la capacitat de pastures i matollars per emmagatzemar carboni, amb el Mediterrani entre les regions més vulnerables

Un estudi realitzat sobre 74 ecosistemes dels sis continents del món, publicat recentment a la revista *Science*, alerta sobre la dràstica reducció de productivitat vegetal.

Ángela Justamante

Biologia i comunicadora científica,
responsable de premsa del CREAM

Coautors de l'estudi científic: Josep Peñuelas, investigador del CSIC al CREAM i Romà Ogaya, investigador del CREAM.

Els matollars i les pastures cobreixen prop de la meitat del planeta i acumulen més del 30% de les reserves mundials de carboni. S'ha publicat recentment un estudi a *Science* que alerta que **les sequeres extremes i prolongades provoquen pèrdues molt més greus de productivitat vegetal —la creació de nova matèria orgànica a través de la fotosíntesi— en aquests ecosistemes, en comparació amb un sol any de sequera intensa o diversos anys de sequeres moderades.**

L'estudi ha analitzat dades experimentals de 74 ecosistemes de pastures i matollars de sis continents i revela que no totes les regions del planeta patiran de la mateixa manera els efectes de les sequeres extremes. Els resultats mostren que les zones àrides i semiàrides, com el Mediterrani, el sud-oest dels

Estats Units, Àfrica austral i Àsia central, són les més vulnerables. El treball ha estat liderat per Timothy Ohlert i Melinda D. Smith, investigadors de la Universitat Estatal de Colorado, i

compta amb la participació de 120 institucions internacionals, entre elles, el CREAM, l'Instituto de Investigación en Cambio Global de la Universidad Rey Juan Carlos (IICG-URJC), el Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) i l'Institut Pirinenc d'Ecologia (IPE-CSIC), entre altres entitats espanyoles.

En concret, **els resultats demostren que després de quatre anys de sequera extrema, es duplica la pèrdua mitjana de productivitat vegetal, en comparació amb les sequeres d'intensitat moderada.** Això posaria en risc la capacitat de matollars i pastures d'absorbir diòxid de carboni de l'atmosfera i d'emmagatzemar-lo en

Un estudi mundial revela que la sequera afectarà especialment el Mediterrani

la seva biomassa (fulles, branques i tiges) i al sòl a escala global. A més, podrien veure's compromeses activitats essencials com la ramaderia, ja que els animals depenen de pastures per a alimentar-se; i l'agricultura,

perquè, entre altres coses, matollars i pastures actuen com a barreres naturals contra l'erosió i són reservoris de biodiversitat, per exemple, hi alberguen pol·linitzadors i microorganismes beneficiosos per als cultius.

Segons l'equip, les se-

queres més nocives són aquelles que comporten una escassetat de pluja durant diversos anys i que tenen una intensitat extrema; "històricament rares, ocorrien una vegada cada cent anys, però, amb el canvi climàtic, s'estima que podrien arribar a produir-se amb més freqüència i durar més", destaca Josep Peñuelas, investigador del CSIC al CREAF i coautor de l'estudi.

La biodiversitat i la humitat perden el seu efecte protector

L'estudi revela que els impactes més severos de les sequeres extremes es concentren a les regions àrides i semiàrides, com les de la regió Mediterrània, on la manca d'aigua pot provocar alteracions profundes en la dinàmica de les espècies. En aquests ecosistemes, **les sequeres prolongades poden interrompre l'emergència de noves plantes o reduir dràsticament la seva fecunditat, cosa que posa en risc la supervivència de les espècies més sensibles.** A això s'hi afegeix una major variabilitat en el cicle de les pluges i una elevada radiació solar, factors que augmenten les temperatures i fan que s'evapori més aigua.

Per contra, **les pastures i matollars més humits, com els del nord d'Europa o el centre-nord dels Estats Units, resisteixen millor les sequeres moderades gràcies a la seva major diversitat i disponibilitat d'aigua, entre altres factors.** No obstant això, els investigadors adverteixen que, quan les sequeres extremes es repeteixen durant diversos anys consecutius, fins i tot aquests ecosistemes perden la seva capacitat de recuperació i podrien veure disminuir la seva productivitat fins a un 160% més que en condicions moderades, un risc cada vegada més probable en l'actual escenari de canvi climàtic.

Dècades d'estudi local en un marc global

La recerca s'emmarca en l'International Drought Experiment (IDE), la xarxa experimental global més gran dedicada a estudiar els efectes de la sequera amb més de 170 investigadores i investigadors. El disseny de l'experiment és únic perquè s'ha replicat d'una manera similar als 74 punts d'estudi, que abasten característiques cli-

màtiques, de sòl i d'espècies diferents. Per a dur-lo a terme, els equips han construït estructures de manipulació de pluja que redueixen cada esdeveniment de precipitació en una quantitat determinada. Això demostra com de generalitzats i globalment significatius poden ser els impactes de les sequeres extremes.

En el cas del CREAF, les parcel·les experimentals que ha estudiat se situen al Garraf (Catalunya), continuen actives i es troben entre les més antigues del món: **"Des de finals dels anys noranta duem a terme experiments sobre l'impacte de la sequera en pastures i matollars. Això ens proporciona dades molt valuoses i fiables, que hem pogut aportar a aquesta recerca"**, explica Romà Ogaya, investigador del CREAF, coautor de l'estudi i coordinador dels experiments de camp al Garraf. Mentrestant, des de l'IICG-URJC s'acumulen ja 10 anys de mostrejos en matollars i pastures anuals del sud-est de la Comunitat de Madrid, en la instal·lació experimental posada en marxa en la finca El Espartal (Ciempozuelos): "Tot i que el treball publicat ara se centra en intervals de quatre anys, l'estudi mostra la importància del manteniment d'estudis experimentals a llarg termini" assenyala Ana M. Sánchez, investigadora de l'IICG-URJC.

Per la seva banda, l'IPE-CSIC ha estat responsable de recopilar les dades obtingudes en pastures subalpines del Pirineu aragonès. Allà es van establir sis parcel·les de seguiment, tres d'elles amb un tractament de sequera i tres on es va fer un seguiment durant cinc anys de la productivitat vegetal, a més d'altres variables climàtiques i edàfiques complementàries. La productivitat vegetal de la zona d'estudi es va veure menys afectada després de l'experiment de sequera en comparació amb zones més àrides o que havien patit sequeres més extremes o prolongades. "Això posa de manifest la gran utilitat dels estudis coordinats per a entendre amb més profunditat els impactes esperats de les sequeres en funció de les condicions específiques de cada regió", destaca Yolanda Pueyo, científica titular del IPE-CSIC.

"Aquest gran esforç de recerca distribuït a escala mundial és realment un treball en equip i proporciona una plataforma per a quantificar i continuar estudiant com podrien desenvolupar-se els impactes de les sequeres intensificades", conclou Melinda D. Smith, una de les autores principals i investigadora de la Universitat Estatal de Colorado, als EUA.

L'estudi compta amb la participació de diverses institucions espanyoles, entre elles el CREAF, el CSIC, l'Institut Pirinenc d'Ecologia (IPE-CSIC), l'Instituto de Investigación en Cambio Global de la Universidad Rey Juan Carlos (IICG-URJC), la Universidad de Cádiz, la Universitat d'Alacant i la Universidad Complutense de Madrid, juntament amb nombrosos centres internacionals.

La pèrdua de pastura i matollars compromet la ramaderia i l'acció davant les erosions

An aerial photograph showing a large-scale agricultural and energy project. The top half of the image is dominated by a vast vineyard with rows of grapevines stretching towards the horizon. Below the vineyard, a large solar farm is installed, consisting of numerous rows of dark blue photovoltaic panels. The solar panels are arranged in a grid-like pattern, with some rows appearing to be in the process of being installed or maintained. A dirt road runs along the left side of the solar farm, with several vehicles and equipment parked along it. In the bottom right corner, there is a small building with a red roof and a pile of red pipes or hoses. The overall scene illustrates the coexistence of traditional agriculture and modern renewable energy production.

► Una finca de cultiu de regadiu situada just al costat d'una planta fotovoltaica. La convivència de les instal·lacions energètiques sobre sòl fèrtil és cada cop més freqüent.

Reflexions sobre el paisatge: del llegat d'un passat al que ens prepara el futur

El paisatge no sols és una postal de gaudi estètic. És un dels elements més tangibles de l'evolució humana. S'ha transformat al ritme de la societat. La pregunta ara rau en si la deriva és l'encertada. Factors com l'emergència climàtica, la producció agroramadera intensiva i els macroprojectes hídrics i energètics estan accelerant uns canvis que poden ser determinants. Escoltem enginyers, ambientòlegs, escriptors i activistes per entendre en què pot esdevenir el paisatge heretat, tant en els seus aspectes ideals com catastròfics.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Text i fotos

Per paisatge podem entendre el que recull el diccionari: "un conjunt de característiques formals, siguin físiques, biogeogràfiques, antròpiques o, fins i tot, culturals, psicològiques i socials, que determinen l'aspecte d'una regió determinada". Per això, podem categoritzar el paisatge en els seus àmbits més diversos (agrícola, natural, industrial, urbà, rural...) però admetent que tot quedaria englobat en un únic paisatge amb totes les seves complexitats. El paisatge és com un llibre obert que conté tot l'ADN d'una comunitat.

La Llei del Paisatge (aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 2005) adopta la definició de paisatge que fa el conveni europeu: "qualsevol part del territori, tal com la col·lectivitat la percep, el caràcter de la qual resulta de l'acció

de factors naturals o humans i de llurs interrelacions", alhora que el concep d'una manera global i integradora. Això significa que la llei no exclou cap mena de paisatge i que, per tant, les

seves disposicions són aplicables al conjunt del territori, és a dir, tant a les àrees naturals com a les rurals, forestals, urbanes i periurbanes, i als paisatges singulars com als quotidians o degradats, tant si són de l'interior com del litoral. **La importància que té el paisatge per a una societat rau en el fet que acull una àmplia informació d'aquesta, des del passat més ancestral, passant pel més actual, fins a arribar als indicadors que marquen les tendències que ens prepara el futur.** I d'aquí es poden treure moltes conclusions i, a la vegada, poden sorgir molts debats.

El darrer Fòrum de l'Oli d'Oliva Verge Extra de Catalunya (FOOVE), celebrat a les Borges Blanques el passat 1 d'octubre, és un dels darrers exemples de la inquietud que aixeca el paisatge en tots els seus vessants (productiu, cultural, ecològic, administratiu, turístic...). Tot i que el certamen estava especialment vinculat al paisatge oliverar, una bona part de les disquisicions que es van sentir van tenir una mirada molt més general i complexa vers el territori català. L'ambientòleg Pere Sala és l'actual director de l'Observatori del Paisatge, un ens encarregat d'assessorar l'administració pública i conscienciar la societat en matèria de paisatge. Al fòrum, ell va descriure precisament allò que no és el paisatge: "no és un complement decoratiu,

El paisatge és com un llibre obert, que conté l'ADN d'una comunitat i la seva evolució

► Una de les taules rodones organitzades al Fòrum de l'Oli de les Borges Blanques.

no és una postal a protegir, no és una expressió de nostàlgia del passat". I doncs? Què és? "És el nostre marc de vida", contesta.

Desenvolupem-ho. La majoria dels directors de l'Observatori coincideixen a dir que el paisatge és un reflex de la societat que tenim, de cada societat i de cada comunitat, és un mirall de la nostra manera de ser. "És el nostre rostre", deia Joan Nogué (qui va dirigir l'entitat de 2005 a 2011). "El paisatge ens explica qui som, com a societat, quins valors tenim i cap on anem", afegeix l'actual director, Pere Sala. D'aquí, s'extrau la conclusió final: "cuidant el paisatge, ens estem cuidant a nosaltres mateixos".

El paisatge també és important perquè ens mostra la salut d'un territori. El paisatge és el primer que mostra gràficament els processos de degradació, d'empobriment, de banalització o d'homogeneïtzació. "És un excel·lent indicador de qualitat del medi", conclou Sala.

L'escriptora Montserrat Roig va manifestar una vegada que "són els paisatges els que ens elegeixen a nosaltres, però només uns quants saben correspondre a aquest acte d'amor". El paisatge ha de ser un punt de trobada i de participació i implicació de tots els actors diversos i de les seves polítiques, ha de ser font de discussió i nexa per mediar davant de la complexitat del món actual. **Canvi climàtic, transició energètica, desigualtats socials i territorials, manteniment de la biodiversitat, conservació del patrimoni, la seguretat alimentària, la salut i el benestar... Hi ha molts reptes al davant difícils de gestionar.** Un tsunami aparentment incontrolable en què el paisatge n'és la víctima més vulnerable. Des de la forma més subtil a la més explícita.

"Darrere d'un paisatge agrari que ens pugui meravellar o que podem considerar atractiu, pot haver-hi problemes de contaminació; darrere d'un espai públic que pot estar guanyant premis, pot haver-hi també un problema de desigualtat social; per tant, un paisatge de qualitat no vol dir un paisatge bonic", manifesta Pere Sala.

Pobles vius

Centenars de persones, la majoria vinculada a més de 150 organitzacions cíviques de diferents comarques catalanes, van escenificar el passat 5 d'octubre tota una demostració de força pels carrers de Lleida ciutat. Estaven convocades per setze entitats, entre elles l'Assemblea Pagesa de Catalunya, la plataforma Pobles Vius, el grup ecologista Ipcena i SOS Vall del Corb. Totes elles van sortir al carrer sota un lema en comú: "Defensem la Terra". Què volien dir amb això? Ells mateixos ho responen. **"Volem una nova ruralitat, que no sigui dependent de l'urbanocentrisme i el desequilibri territorial",** deia Víctor Altés, enginyer agrònom i membre de Pobles Vius. I és que els activistes adverteixen que el món rural és víctima d'un embat. "Quan diem embat ens referim a tots aquests macroprojectes energètics que res tenen a veure amb les necessitats del territori, sinó amb una colonització dels espais rurals sense ni tan sols haver-ho acordat amb la gent que viu en aquestes zones", argumenta Altés. Els manifestants lamentaven que grans empreses i grups d'inversió estan agredint el territori rural amb nocturnitat i traïdoria. En nom del desenvolupament i amb l'excusa d'una transició verda, noms com Nova Tracjusa, les MAT, les grans

◆ L'Horta de Lleida, l'anella verda que rodeja la capital, és un dels territoris més vulnerables als canvis de la nostra societat.

La Generalitat vol triplicar en cinc anys la producció d'energia primària del biogàs

plantes de biogàs i els macroprojectes per instal·lar plaques fotovoltaïques i aerogeneradors estan proliferant a l'agenda política.

Les pretensions del Govern de la Generalitat, amb la seva Estratègia Catalana de Biogàs 2024-2030 i el seu corresponent pla d'acció, pretén assolir la neutralitat climàtica l'any 2050. **El pla té com a finalitat fomentar la valorització de les dejeccions ramaderes i dels residus orgànics**

per obtenir biogàs i aprofitar-lo per a la generació de calor, d'electricitat o de biometà i de biofertilitzants. I això es tradueix en subvencionar projectes privats que permetin assolir els

objectius del 2030 de gestionar 8,5 milions de tones de materials orgànics (tres vegades més que en l'actualitat) per triplicar la producció d'energia primària del biogàs (fins a 2 terawatts hora a l'any).

"La subvenció d'aquestes plantes fa que visquem ara la tercera de les grans bombolles", alerta Laura Calvet Mir, doctora en Ciències Ambientals, "abans van ser les renovables (primer eòlica i després solar) i ara és el biogàs". L'ambientòloga lamenta que s'estigui assolint un problema d'ecologia política, un procés en què estan entrant grans empreses que no són del territori "que aprofiten el negoci per lucrar-se". "Amb la visió de què això és un bé comú, que lluitarem contra el canvi climàtic i que es crearan llocs de treball per a tothom, ens estan venent fum per acabar garantint un negoci privat i, al final, un conflicte territorial", conclou Calvet Mir.

En aquest sentit, Joan Nogué declara que “si hem de transformar el paisatge que ens envolta, hem de ser capaços de fer-ho sense trencar-ne la idiosincràsia, sense eliminar-ne aquells trets que li donen continuïtat històrica; sense destruir-lo, en definitiva”. Perquè, segons Nogué, **“quan es destrueix un paisatge, es destrueix la identitat d’aquell lloc i això és èticament tan reprovable com minvar la biodiversitat del planeta”**.

Les lluites del món rural estan en un punt fràgil. L’activista pallaresa Vanessa Freixa va escriure en una recent edició del llibre *Mobilitzem-nos! Món rural!* (Editorial Fonoll, 2025) el següent: “l’estancament de població, també ideològic, provoca una manera de fer que es presenta amb idees poc renovades i acompanyat d’una manca d’autoestima que permeti generar discursos. (...) La poca vitalitat política en la renovació de discursos i la poca participació interna produeix que els territoris rurals acabin sent receptors de les idees urbanes sense posar-hi cap oposició”.

El geògraf i polític Sergi Saladié explica la fragilitat actual en altres paraules. “Hi ha una desconexió social de la gent amb l’ordenació del territori i els instruments de planejament territorial”. Saladié recorda que **l’actual llei d’ordenació del territori és la que es va aprovar l’any 1983, ara fa més de quaranta anys. “Estem ordenant el territori de Catalunya al segle XXI, després una bombolla immobiliària i amb la globalització, amb una eina de fa quatre dècades”, indica.**

A tot això, s’hi afegeix que l’administració catalana té redactats plans territorials, plans urbanístics, plans de regadius, plans de carreteres... però per alguna circumstància no existeix encara un pla de l’energia (ni de l’energia renovable). “Aquest és un descuit intencionat”, qualifica Saladié. “En l’àmbit pràctic, no tenim eines per acompanyar i regular totes les transformacions del paisatge”, conclou.

L’actual Llei del Paisatge (2005) té com a objectius la protecció, la gestió i l’ordenació dels paisatges i unes de les eines principals per fer-ho són els catàlegs, documents descriptius que determinen la tipologia de paisatges, els seus valors, el seu estat de conservació i els objectius a complir. L’Observatori del Paisatge ha fet una tasca ingent en aquest sentit durant les últimes dècades, però “no són efectius, perquè no està prevista la seva aplicació pràctica”, lamenta el geògraf. “El territori rural és ara un espai abandonat perquè el gran capital pugui plantejar la transformació que vulgui”, sentència Saladié.

Pèrdua de memòria

El paisatge que tenim avui és, en definitiva, el llegat que ens van deixar els nostres avantpas-

● Oliveres plantades en diferents nivells de bancals i entre espones de pedra seca, un paisatge que encara es conserva en molts indrets de Ponent.

sats. La seva preservació suposa, en certa manera, un acte d'honor cap a la seva memòria. Però, com els podem honorar davant les insistent crides al desenvolupament econòmic, a l'eficiència, a la productivitat?

La filòloga i activista Roser Vernet lamenta que l'acceleració desmesurada d'avui vagi en contra de la memòria. "No tenim temps de fixar les coses perquè al cap d'uns pocs segons ja n'hi ha una altra", descriu Vernet que reivindica arribar a un equilibri entre innovació i tradició. "De futur sempre n'hi haurà, però la clau està a triar bé quin futur volem", dictamina.

"Ara som còmplices de l'entorn o senzillament l'explotem?", es pregunta Vernet, "som dins d'un sistema que no ens permet ni tenim prou temps per conèixer a fons allò que som". I la filòloga admet que ho tenim magre per aconseguir l'anhelat equilibri. "Quan ens diuen que

hem de fer grans extensions del que sigui, estem matant tota una diversitat i el que va contra la diversitat va contra la vida", conclou.

El coordinador i gerent adjunt de l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya, el geògraf Eduard Trepà, opina que "hem perdut el sentiment de pertinença amb la comunitat, actuem de manera molt individual en tots els aspectes, no empatitzem amb les problemàtiques o les virtuts de la gent que ens envolta i això fa que ens allunyem de l'Agenda Rural de Catalunya".

Què és l'Agenda Rural? Es tracta d'una eina d'impuls del món rural que, a partir d'un procés de participació que va tenir lloc l'any 2021 i de centenars d'accions i propostes, identifica les necessitats i reptes del territori, basades en el repte demogràfic, la transició ecològica, les comunicacions, l'agroalimentació, la gestió forestal, la innovació i la governança.

► Cultius de regadiu, grans àrees de plantes fotovoltaïques i, al fons, l'emissió de fums per part de la firma General d'Olis de les Borges Blanques.

En aquest últim sentit, Trepà pensa que "un dels problemes principals és que en moltes ocasions no sabem posar-nos d'acord, per construir plegats el projecte dels nostres territoris,

i per això han de canviar no sols les polítiques de la Generalitat envers el seu territori, sinó també les governances locals, per entendre'ns i planificar millor".

On rau el problema? Trepà continua: "L'organització del sistema agroalimentari, el de

l'administració, els productors i distribuïdors, està muntada per beneficiar sols uns pocs, mentre que s'han de solucionar abans els projectes singulars, els de les petites empreses agràries,

Un dels problemes és que sovint no hi ha consens per construir un model de paisatge

perquè són les que es preocupen de preservar el paisatge i de compartir-lo amb la ciutadania". I on és la pilota? Al terrat de l'administració, l'agent capaç de regular-ho. "Però els territoris rurals tenim també la nostra part de responsabilitat i l'hem d'exercir", adverteix Trepà, "el dia que ens ho creiem, ens hem d'unir i prendre les decisions per fer-nos valdre". **"Hem tingut una manca d'autoestima important", afegeix Vernet, "i perquè la gent pugui implicar-s'hi, ha de tenir un sentiment de pertinença que sols surt del coneixement profund, perquè només estimes allò que coneixes".**

Els grans regadius

Renovables a part, una de les grans transformacions del paisatge és la dels regadius. En nom de l'eficiència productiva i davant els temors d'escassetat d'aigua, s'han replicat els missatges per a una modernització accelerada dels sistemes de reg. Un dels últims grans episodis és **l'anunci del macroprojecte que afecta el canal d'Urgell: mil milions d'euros per a un pla a quinze anys que pretén transformar completament una de les obres hidràuliques més grans i més antigues de Catalunya.** Estem parlant d'un sistema de regadiu fins ara tradicional i molt fragmentat de gairebé 50.000 parcel·les. L'orografia del canal d'Urgell, amb aquesta segmentació i la presència de nombroses edificacions, granges i conjunts arbrats, fa realment difícil que es puguin generar extenses finques de regadiu. El Govern insisteix en la idoneïtat de potenciar la concentració parcel·l·laria voluntària, molt més ràpida que l'ordinària, però que una part dels molts regants consideren inviable. En qualsevol cas, la concentració de terres és un fet essencial per aconseguir que les parcel·les acabin sent competitives. Grans grups empresarials han vist una oportunitat de negoci i hi estan invertint, fet que pot acabar desequilibrant la gestió del territori.

Un defensor del model de modernització del reg és l'enginyer agrònom Xavier Petit, director d'Agricultura a Aigües del Segarra Garrigues (ASG). Ell recorda que el paisatge sempre ha anat canviant en funció de les necessitats dels pagesos i de l'agricultura que s'hi ha anat creant. **Avui en dia, "estem en un marc de baixes pluviometries i, a la vegada, de grans pluges torrencials, de primaveres que comencen abans i de tardors que acaben més tard i, per tant, el període que les plantes necessiten aigua i extreuen aigua del sol s'ha allargat",** justifica Petit. "Si el secà no té rendibilitat, quan es trigarà a què la gent abandoni les seves finques?", es pregunta, recordant que l'abandonament també farà que el paisatge perdi valor, el sòl s'empobreixi i el patrimoni de la pedra seca acabi malmetent-se. La pèrdua per erosions i per les salinitzacions del sòl només es pot

◆ Camps de regadiu situats als afores de Torrent de Cinca, entre Fraga i Mequinensa.

recuperar, segons Petit, amb una gestió hídrica eficient i una inversió en la modernització.

En això, té alguna cosa a dir en Miquel Aran, enginyer agrònom, especialista en patrimoni rural i ferm defensor de la pedra seca i de la seva coexistència amb els nous sistemes de regadiu. "L'equilibri no és fàcil", admet Aran, "perquè **l'alteració dels marges pot acabar destruint un patrimoni que és edafològic (que manté una relació amb el substrat i els seus organismes), encara que també fos construït per la mà de l'home en el seu dia**".

En qualsevol cas, les polaritzacions extremades no són amigues d'una bona gestió del paisatge. De les polítiques proteccionistes més estrictes a una agricultura hiperintensiva hi ha, segons Aran, "un bon ventall de posicions" que cal tenir en compte.

El rellotge no s'atura

L'emergència climàtica, aquella espasa de Dàmocles que sembla estar cada cop més a prop del nostre coll, sembla accelerar moltes coses. Ho hem analitzat en aquest reportatge amb l'arribada de les renovables, del biogàs, dels regadius... tot un entramat d'iniciatives que afectaran el paisatge. Hi ha, però, una altra via?

L'enginyera agrònoma Rosa Vilaplana doctora en Sistemes Auxiliars en la Indústria Agroalimentària, dona una recepta: **"haurem de canviar el paradigma de l'agricultura tal com la coneixem avui, combinant sistemes agroforestals amb els de l'agricultura tradicional i regenerativa"**. Però admet que no serà fàcil.

Per al 2050, hi haurà gairebé deu mil milions de persones al planeta Terra, cosa que suposa uns dos mil milions de boques més que alimentar en comparació a la població actual. Donats els costos econòmics i ambientals de les pràctiques agrícoles industrials actuals i les condicions climàtiques volàtils, no es pot evitar preguntar-se si serem capaços de produir prou aliment mantenint el respecte pel paisatge, aprofitant la microbiologia i les tecnologies digitals perquè l'agricultura i la ramaderia siguin més productives, rendibles i sostenibles.

Sols un bon coneixement del paisatge (i una estima per ell) afavorirà una tria encertada.

Es calcula que en 25 anys hi haurà 10.000 milions de persones al nostre planeta

Som pagesos i ramaders COM TU

ASAJA - ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS AGRARIS DE LLEIDA

Enric Pubill, 18 altell 1ª · 25005 Lleida
Tel. 973 234 326 · 619 964 785 - Fax. 973 231 015
www.aeall.net · agraris@aeall.net

OFICINA A LES GARRIGUES · Nou, 3 · 25178 Bovera

Serveis de l'entitat

- Assessorament tècnic i jurídic
- Tramitació de la P.A.C
- Plans de millora
- Incorporació de joves agricultors
- Adecuació de granges a la nova normativa
- Cursos de formació gratuïts (Manipulador fitosanitari, ecocondicionalitat i bones pràctiques agràries, riscos laborals...)
- Assegurances agràries
- Gestió de temporers
- Possibilitat de participar a les taules sectorials
- Revista mensual amb tota l'actualitat del sector agrícola-ramader

Nou INSTER.

Vencedor del Cotxe Elèctric Mundial.

Carregador inclòs. Des de

14.980 €

T'avancem el Pla MOVES III

WINNER

2025 WISE CAR AWARD
WORLD ELECTRIC VEHICLE

함께 할래요?

El nou Hyundai INSTER 100% elèctric combina l'essència coreana amb la flexibilitat que necessites en el teu dia a dia. Experimenta la versatilitat de la seva grandària ajustant els seients posteriors i augmenta tot l'espai extra que necessitis. Amb una autonomia líder en el seu segment de 518km en ciutat*, també podràs allargar el teu viatge, sigui quina sigui la teva propera destinació gràcies a la seva càrrega ràpida de 100km en 12 minuts. Comença ja a viure increïbles experiències i descobreix més a Hyundai.es. I tu, are you in?

Control Motor Serveis Automobilitics

Avenida de les Garrigues, 68. L

HYUNDAI

Gama INSTER: Emissions CO₂ combinades (gr/km): 0 durante l'ús. Consum elèctric (Wh/km): 143 (bateria 42 kWh) – 151 (bateria 49 kWh). Autonomia en ús combinat (km): 327 (bateria 42 kWh) – 370 (bateria 49kWh 15"). Autonomia a ciutat (km): 473 (bateria 42 kWh) – 518 (bateria 49kWh 15"). Valors de consums i emissions obtinguts segons el nou cicle d'homologació WLTP.

(*Autonomia oficial conforme al nou Cicle de Conducció WLTP. L'autonomia real estarà condicionada per l'estil de conducció, les condicions climàtiques, l'estat de la carretera i la utilització de l'aire condicionat o calefacció). Model de les imatges: Nou Hyundai INSTER. PVPR en península i per a INSTER 97CV 42KWH MAXX (14.980€). Incl. IVA, transport, impost matriculació, descompte promocional, aportació de concessionari, descompte Pla CAE subjecte a lliurament d'un vehicle de combustió per desballestar i programa MOVES III del Govern, consulta totes les condicions del programa MOVES III a www.idea.es. No inclou les despeses associades a finançament (Comissions, interessos o programes d'assegurança) que es poden consultar a www.hyundai.es. Oferta aplicable per a clients particulars que financin, amb el producte Hyundai Finançament Flexible a través de Banco Cetelem S.A.U un import mínim de 10.000€ a un termini mínim de 36 mesos i una permanència mínima de 36 mesos. Finançament subjecte a estudi i aprovació de l'entitat financiera. PVPR per a clientes que no financin 15.980. Oferta vàlida fins al 30/09/2025. Termini previst d'instal·lació de 14 dies laborables des que el concessionari registra de la sol·licitud a Iberdrola Clientes, sempre que no sorgeixin motius aliens a Iberdrola Clientes (nou punt de subministrament, retard imputable a client, etc.). Consulteu-ne les condicions específiques al concessionari. Més informació a la xarxa de concessionaris Hyundai o a hyundai.es

La millor arbequina del món

QUALITAT I TRADICIÓ DES DE 1920

www.cooperativalahgranadella.cat

Agrologikê

La lògica de les arrels

Agrologikê, amb la nostra terra i el nostre oli.

Feu la vostra reserva de planta i no us quedeu sense.

www.agrologike.com

Tel. 669 546 579

Museu de la Mina

Poble Vell

Museu de la Història

Aiguabarreig de Mequinensa

MEQUINENSA

Un poble a la confluència de tres rius

Mequinensa, declarada recentment **Espai d'Interès Turístic d'Aragó**, és el lloc on l'**Ebre**, el **Segre** i el **Cinca** s'abracen en un espectacular **Aiguabarreig** presidit pel seu castell medieval. La vila convida a explorar una història mil·lenària a través del **Museu de la Mina**, que endinsa en el passat miner del territori, i del **Museu de la Història**, que preserva la memòria del **Poble Vell** sota l'Ebre i del **Camí de Sirga** immortalitzat per l'escriptor **Jesús Moncada**.

#VISITMEQUINENSA

WWW.MUSEOSDEMEQUINENSA.COM

SOMRURALS

PÒDCAST

El teu pòdcast del món rural

Podràs trobar un programa nou
cada 15 dies a

www.somgarrigues.cat

 ivoox

 Spotify

 Youtube

 Apple

Grup SomGarrigues

Carrer Nou, 2 25400 LES BORGES BLANQUES · 973 14 24 20 · www.somgarrigues.cat

 facebook.com/somgarrigues [@somgarrigues](https://twitter.com/somgarrigues) [@somgarrigues](https://instagram.com/somgarrigues)

Premis als millors olis: un confús aparador de màrqueting i prestigi

Mig centenar de premis als millors olis del món ocupa les agendes de molts productors. Aconseguir un reconeixement en aquests certàmens és sinònim de prestigi i, òbviament, una eina de publicitat molt bona per posicionar-se al mercat. Però per conèixer la rellevància de cada certamen cal observar bé la composició dels seus jurats i els criteris que s'utilitzen per emetre el veredict. Intentem fer-ne una tria acurada, per no perdre'ns en aquest laberint de concursos.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN · Text

L'aparador de concursos (nacionals i internacionals) als millors olis d'oliva verge extra és força important. Les llistes que solen reproduir les administracions públiques inclouen fins a mig centenar de certàmens i, segurament, s'hi podrien afegir un bon grapat més que no estan oficialment reconeguts. I és que de concursos d'oli n'hi ha per donar i per vendre.

Sense anar gaire lluny, **el passat 13 de desembre, les Borges Blanques (que aspira a ser la capital de l'oli de Catalunya) va acollir els Premis Nacionals als Millors Olis d'Oliva Verge, organitzats pel departament d'Agricultura de la Generalitat.**

Regularment, els productors de les nostres comarques solen difondre els seus èxits en aquests certàmens, sobretot quan han estat guanyadors o, fins i tot, quan simplement han quedat finalistes o únicament mencionats. De

les últimes notícies que han aparegut, cal destacar-ne la gala dels premis Evooleum, organitzats per Mercacei i la guia Evooleum el passat 3 de desembre, amb la participació de centenars

d'olis procedents de diversos països. Dels resultats del concurs se'n deriven diversos guardons i reconeixements. Un és la publicació d'una llista Top 20 de petits productors, un dels quals és Raig d'Arbeca. Però Evooleum també va destacar una llista Top 100, en què enguany hi ha els olis Degustus Selecció Especial i Degustus Ecològic, de la cooperativa de la Granadella, i Janiroc Jardí Varietal, del Grup Pons, de l'Albagés. Degustus, a més, va ser l'escollit com a millor de la varietat arbequina, en un apartat denominat Best of Class.

Oli Cometes, de la Pobla de Cérvoles, va guanyar la medalla d'or dels premis New York International Olive Oil Competition 2025 amb el seu oli biodinàmic Cosmos. També la Cooperativa Agrícola Espluguena de l'Espluga Calba i la Cooperativa Agrícola Sant Isidre de Juncosa van ser guardonades als últims Premis als Millors Olis d'Oliva Verge Extra (AOVE) de la campanya 2024-2025 que organitza anualment el Ministeri d'Agricultura. I l'oli Elixir de Cuadrat Valley va ser reconegut en una edició dels Evooleum. I així, podríem anar retrocedint en el temps.

Rebre un premi o una menció és, en definitiva, una marca de prestigi que pot servir per vendre més (o no necessàriament). Però sí que es tracta d'una de les millors cartes de presentació per fer-ne difusió i donar a conèixer una marca. Suposa doncs una eina de màrqueting i publicitat, però que de vegades pot arribar a

Els premis Evooleum van reconèixer olis de la Granadella, Arbeca i l'Albagés

confondre el mateix consumidor. Hi ha tants certàmens, amb tantes categories i tants nivells de reconeixement que, al final, resulta complicat discernir quins premis són els bons i quins altres menors o simplement pures campanyes publicitàries.

Per ser més clars: hi ha un equivalent al sector de l'oli dels premis Òscar de Hollywood en el cinema o els Grammy en la música? La resposta podria ser el premi Mario Solinas. La majoria d'ex-

perts coincideixen que aquest és un dels concursos internacionals de referència amb més prestigi en el sector de l'oli. Està organitzat pel **Consell Oleícola Internacional (COI), un organisme intergovernamental amb seu a Madrid, fundat l'any 1956 i format pels països membres de la Unió Europea i d'un grapat d'estats productors d'olives (com Marroc, Líbia, Síria, Albània, Argentina, Algèria, Turquia, Egipte i Croàcia, entre altres).**

Els orígens del premi Mario Solinas es remunten a principis dels anys vuitanta, quan el COI va començar a aplicar l'anàlisi sensorial a l'avaluació objectiva de les característiques organolèptiques de l'oli d'oliva verge, cosa que va derivar en un mètode científic que va ser adoptat definitivament el 1986. **El doctor italià Mario Solinas**

va ser un dels integrants de l'equip que va desenvolupar aquest mètode. Va ser un ferm defensor de la qualitat de l'oli d'oliva, tant al si del COI, on va presidir diverses vegades el Comitè de Química de l'Oli d'Oliva, com a la Comissió Europea, on va actuar com a assessor en qüestions de química de l'oli, i també al seu país. Després de la seva mort, la primavera de 1993, el COI va decidir rendir-li homenatge pòstum creant un premi en nom seu el novembre d'aquell mateix any. Tot i això, aquest certamen no es va posar en marxa oficialment fins a la campanya 2000-01, quan es van aprovar les normes definitives del concurs.

Darrere del Mario Solinas, hi hauria també "tots aquells concursos avalats per alguna institució de referència", opina el doctor Agustí Romero, enginyer agrònom responsable d'olivicultura i elaiotècnia de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA). En aquest apartat figuren els certàmens convocats pel Ministeri d'Agricultura i el seu departament homòleg a la Generalitat. "Els concursos són una eina necessària per posicionar els olis", afegeix Romero, "el que resulta difícil és destriar", admet.

A part dels tres concursos aquí citats, Romero n'afegeix aquells convocats per ciutats de renom com Nova York, Berlín i Tòquio. "Aquests tres són també molt prestigiosos", opina el doctor investigador de l'IRTA.

Però quins són concretament els ingredients que fan que un concurs sigui més o menys re-

El premi Mario Solinas del COI és un dels més prestigiosos del món pel seu criteri científic

● Membres de les premiades cooperatives de l'Espluga Calba i Juncosa a la seu del Govern a Lleida. FOTO: Subdelegació.

◆ Trofeus de la primera edició dels premis convocats per la Generalitat, el 2024.

conegut? Hi ha algunes variables. Per exemple, a certàmens com el de la Guia Iberoleum, els membres dels jurats tasten els olis a cegues, sense cap informació sobre el seu origen, utilitzant el full de tasts de l'italià Alfredo Marasciulo (expert en anàlisi sensorial de l'oli), que valora les característiques de nas, boca, harmonia global i persistència. **La valoració es fa sobre cent punts, que s'estructuren en un màxim de quaranta per a la valoració olfactiva, 45 punts per a les notes de boca, deu en harmonia global i cinc més per a la persistència. Els punts no corresponen a la intensitat, sinó a la "correcció" i la "netedat" de la fase olfactiva, gustativa i final en tastar l'oli.** "Es tracta d'un full senzillament perfecte on es poden reunir la multitud d'atributs que ens presenten els olis", asseguren els membres d'Iberoleum (referent nacional dels millors olis d'oliva verge extra).

Agustí Romero argumenta que, tot i que les valoracions d'un jurat són subjectives, "les condicions en què s'executen les proves (a cegues, amb un mínim de tastadors per mostra, amb l'aplicació d'estadística per calcular tant el valor mitjà com la coincidència entre tastadors i amb possibilitat de repetició de la mostra si el cap del jurat ho creu convenient) fan que la valoració final de cada mostra tingui prou objectivitat". Cada concurs segueix el seu propi criteri, però

el més usual és que la majoria assumeixin el full de tast abans mencionat. **El més important dels concursos internacionals, òbviament, és la seriositat de l'organitzador, la confidencialitat de les mostres i l'experiència dels jurats.** "Alguns concursos informen els participants sobre els motius d'una mala puntuació, fet que els permet millorar en el futur", afegeix Romero. És també usual que cada concurs editi una guia resum amb els olis més ben valorats. En tot cas, la majoria dels concursos "solen puntuar millor els olis intensos i robustos", admeten fonts expertes, "que són els més fàcils d'identificar en una competició on s'han de tastar molts olis en poc temps".

Tot plegat no vol dir que els olis premiats acabin sent els que més agraden als consumidors domèstics. De fet, com en tots els premis i competicions, siguin gastronòmics (com els de vins o formatges) o de productes culturals (literatura, cinema, arts plàstiques o música), al final, el millor oli de cada casa és el que més agrada als seus integrants. I aquest és l'únic veredict que compta.

Els olis intensos i robustos solen ser més ben valorats per ser més fàcils d'identificar

Premis nacionals i internacionals d'oli reconeguts

* **Font:** Portal RuralCat (Generalitat de Catalunya)

Nom del concurs	Dates	Volum mínim
Expoliva, Jaén (Espanya)	Mostra a mitjans de desembre / Premi a mitjans de maig (durant la Fira)	10.000 l (hi ha una edició limitada 2.000 l)
Aristoleo Awards for High Phenolic olive oil & table olives	Tot l'any, el premi es basa en el contingut de polifenols de la mostra	Sense lot
Il Magnifico Extra Virgin Olive Oil Awards, Florència (Itàlia)	A finals de gener	Sense lot
Iberoleum (Espanya)	Mostres gener	Varietats minoritàries / Convencional i ecològica / Més i menys de 3.000 l
Los Angeles International Extra Virgin Olive Oil Competition (EEUU)	Mostres Gener / febrer	-
EVOOLEUM (Espanya)	Mostres març	2.500 l
Ministeri d'Agricultura – Aliments d'Espanya	Primera quinzena de febrer / Premi a finals abril	20.000 l convencional 5.000 l ecològic
Premis Nacionals Millors Olis d'Oliva Verge Extra de Catalunya	Mostres 15 octubre a 15 novembre / Resultats desembre / Guia febrer any següent	1.000 l
BioFach, Nuremberg (Alemanya)	Febrer	Sense lot
BIOL, Andria (Itàlia)	Mostres febrer / Concurs març / Resultats novembre	500 l (oli ecològic)
Sol d'Oro, Hemisferio Norte (Verona, Itàlia)	Febrer	Sense lot
Mario Solinas (Consell Oleícola Internacional)	Mostres al febrer / Publicació premis mig març	5.000 l
Paris Gourmet–Els Olis del Món, París (França)	Mostres final febrer / març	-
Leone d'oro (Itàlia)	Mostres març–maig / Resultats maig–juny	1.000 l
International Olive Oil Award, Zúric (Suïssa)	Març / Premis abril	1.000 l
OVIJEJA, Lisboa (Portugal)	Març / Premis abril	1.500 l
Japan olive oil prize, Tòquio (Japó)	31 de març	500 kg
Canada IOOC, Montreal (Canadà)	Maig	Sense lot
Concurso internacional de Córdoba (Espanya)	Març	Màxim 2.500 l
Athena IOOC, Sitia (Creta)	Mostres abril / Resultats maig	Sense lot
Great taste awards, Dorset (Gran Bretanya)	Març / juny	Sense lot
Oil China	Mostres abril / Premis juny	Sense lot
New York International olive oil competition, Nova York (USA)	Mostres abril / Competició maig	Sense lot
Escuela Superior del Aceite de Oliva (Espanya)	Inscripció desembre / abril	Sense lot
Sial olive d'or, Montreal (Canadà)	Mostres abril / Resultats abril	1.000 l
London IOOC	Mostres abril / Concurs juny	500 kg
Berlin Global Olive Oil Awards	Mostres abril / Resultats abril	1.000 kg
Anatolian International olive oil competition, Burhaniye (Turquia)	Mostres abril / Resultats abril	-
Monte Carlo Masters of Olive Oil	Mostres abril / Resultats juny	750 l
EVO International olive oil contest, Campi Flegrei (Itàlia)	Concurs i resultats maig	500 l
OlioCapitale, Trieste (Itàlia)	Maig	Sense lot
Superior Taste Award, Brussel·les (Bèlgica)	Mostres maig / Premis juny	Sense lot
Dubai Best Organic Olive Oil	31 maig / 28–29 juny	Sense lot
Terraolivo Competition, Jerusalem (Israel)	Mostres maig / Concurs juny	Sense lot
Olive Japan, Tòquio (Japó)	Mostres i resultats maig	Sense lot
China Good Grain & Oil, Beijing (Xina)	Maig	3.000 ampolles de 750 ml
Dubai olive oil competition	Registre octubre / Resultats gener	Sense lot
Olymp Awards (Grècia)	Juny	Sense lot
Argoliva, San Juan (Argentina)	Juny	Sense lot
Australian International Olive Awards	Juliol	Sense lot
OLIVINUS, Mendoza (Argentina)	Mostres juliol / Resultats octubre	Sense lot
Sol d'Oro, Hemisferio Sur (Argentina i Xile)	Setembre	Sense lot
Product of the Year. World Food Moscow (Rússia)	Setembre	Sense lot
EXPOAzeite, Sao Paulo (Brasil)	Setembre	Sense lot

Caçadors de conills en plena expansió

Ducs, aligots, astors, guineus, linxs i algunes serps. Tots aquests animals han vist augmentada la seva població en les últimes dècades. Alguns, de forma exponencial. Fins i tot, altres han irromput al nostre territori per primer cop, com l'àliga imperial. És probable que hi hagi múltiples factors que causin aquest fenomen, però els experts coincideixen en el fet que la superpoblació del conill és una de les raons més plausibles.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN / ACN · Text

Una mala notícia i una bona notícia. La mala notícia és que la superpoblació de conills salvatges a Ponent (que molts pagesos la descriuen com una autèntica plaga) encara no ha pogut ser erradicada. Fa dècades que arrosseguem una situació que

provoca estralls no sols als cultius de la plana, sinó que també posa en perill les infraestructures (carreteres, xarxa ferroviària i telecomunicacions). **La Generalitat va activar el passat mes de juny un nou pla de control poblacional per fer front a la**

Al primer trimestre d'any s'han registrat 2.000 declaracions de danys per conills

sobreabundància de conills a la plana de Lleida, una acció que substituïa la declaració d'emergència cinegètica anterior. Les dades obtingudes en els darrers mesos constaten la gravetat de la situació: només durant el primer trimestre de 2025, es van registrar més de 2.000 declaracions de danys a parcel·les agrícoles a les comarques lleidatanes. Aquest increment ha estat especialment rellevant en cultius de cereal, fruita dolça, oliveres i fruita de closca. La densitat mitjana de població de conill a la zona supera

àmpliament la mitjana catalana i ha generat un impacte molt elevat en l'activitat agrícola i en la viabilitat econòmica de moltes explotacions.

Però també tenim una bona notícia. **Amb el pas dels últims anys, els biòlegs certifiquen que hi ha hagut un increment considerable d'aquells carnívors que són històrics depredadors del conill. Estem parlant de ducs, aligots, astors, guineus, linxs i algunes serps.** De ciència certa, seria massa frívol relacionar la superpoblació del conill amb l'augment d'aquests depredadors. Segurament hi ha altres factors, però tampoc mentirem si diem que una de les causes més determinants és la presència abundant del conill, un dels aliments més preuats d'aquests caçadors naturals.

El conill salvatge no és un intrús modern. És una espècie endèmica de la península Ibèrica i del sud de França, que sempre ha estat abundant al nostre camp.

En altres temps, va ser part fonamental de l'alimentació humana: cassoles de tros i paelles valencianes en són dos exemples. **El conill ha estat durant molt de temps un recurs que omplia les taules i donava vida a la cultura gastronòmica rural.** Però aquell equilibri es va trencar a mitjans del segle XX, amb l'arribada devastadora de la mixomatosi, que va fer desaparèixer gran part de les poblacions de conill. Més tard, la febre de l'hemorràgia vírica també va assotar-les, tot i que amb els anys els

◆ Detall d'un aligot alliberat en una de les últimes edicions del Delta Birding Festival. FOTO: Ariadna Escoda (ACN).

conills han anat desenvolupant una resistència més elevada als virus. Ara, la memòria recent ens recorda que allò que abans era menjar i recurs per a moltes famílies s'ha convertit, en paraules d'alguns agricultors, en un "enemic".

Els depredadors històrics, com la guineu, ja són part de l'equació. **La guineu (*Vulpes vulpes*), també coneguda com a rabosa o guilla, és un animal omnívor i, per tant, la seva alimentació és molt àmplia, des de cucs de terra, caragols, insectes, ous, ocells... fins a conills. És un animal amb una gran mobilitat i consumeix grans quantitats de carn.** Usant un altre cop la seva increïble oïda, localitza la seva presa entre els matolls, però un cop detectada, s'atura i amb un salt precís, captura la seva víctima d'una queixalada. Tot i que no existeixen dades concloents, és presumible que hi hagi hagut un augment de la seva població, però segurament no és especialment notable.

Continua sent una espècie cinegètica i, per tant, susceptible de ser caçada. L'any 2023 se'n van capturar més de 6.000 a tot Catalunya (2.000 a la província de Lleida).

Els ecologistes revidiquen que la guineu és una de les espècies claus per al manteniment dels

ecosistemes i una eficaç reguladora d'espècies com el conill. Asseguren que la seva població, tot i trobar-se dins els paràmetres de normalitat, en algunes zones es troba amb densitats inferiors a

les que caldria esperar. La cacera de la guineu i la utilització de productes com el fosfur d'alumini és, per als ecologistes, inadequat i injustificat.

El linx ibèric (*Lynx pardinus*), un altre depredador del conill, és gairebé inexistent a les nostres terres, però la seva recent aparició ha aixecat sorpreses. Va ser fa unes setmanes al Pirineu d'Osca, a prop de la frontera amb França. El fet d'haver captat un exemplar de linx en aquesta àrea suposa una "fita històrica per a la conservació de la fauna sensible al territori", tenint en compte que fins ara no es tenia constància documentada de la seva presència. A més de ser un símbol de biodiversitat, l'espècie ha tingut històricament un paper clau com a depredador natural de conills, que representen prop del 90% de la seva dieta. Aquest fet ofereix una alternativa ecològica i sostenible a l'actual problema de la sobrepoblació d'aquests animals en zones com les de Ponent.

En qualsevol cas, **el gran augment poblacional en les últimes dècades s'ha concentrat especialment en els rapinyaires, que probablement han aprofitat aquesta explosió de conills per augmentar la seva presència. És el cas del duc (*Bubo bubo*), un resident comú i ben distribuït arreu del territori, més conegut en ambients mediterranis, i molt més rar i escàs en espais d'alta muntanya. Aquest rapinyaire nocturn té una important potència física i unes grans urpes (de fins a quatre centímetres) que li permeten capturar les seves preses (ratolins, rates, conills, llebres, esquirols, musaranyes, guineus i, fins i tot, altres rapinyaires). Els mapes indiquen que en els últims cinquanta anys, la població de ducs**

La guineu encara és espècie cinegètica. El 2023 se'n van caçar més de 6.000 al país

ha incrementat un 30% a Catalunya.

Marc Gálvez, sotsinspector del cos dels Agents Rurals, ha dedicat part de la seva carrera professional a estudiar el duc (sobretot abans de la pandèmia) i reconeix que als mapes dels anys 80 pràcticament era absent a Ponent. Ara, la seva presència està més que corroborada. "Hi ha la certesa que **el duc és en llocs on abans no hi era i està niuant i criant en emplaçaments que abans no escollia**", indica Gálvez, que no assenyala únicament el conill com el causant de la seva expansió. Possiblement, **les polítiques proteccionistes també l'han afavorit, així com la millora i correcció de suports elèctrics, un dels grans causants de la seva mortalitat (com de moltes altres aus)**.

Les necessitats diàries d'un duc són d'uns 500 grams de carn, però passar aquesta dada a quantitat de conills seria molt enganyós, perquè no aprofiten tota la biomassa de cada peça (per tant, han de capturar-ne més) i, a l'època de cria, en cacen encara més quantitats per alimentar els seus polls. De mitjana, **en una nit, un duc pot caçar fàcilment un parell de conills, però també s'alimenta de rosegadors com les rates**.

Gálvez defensa que els ducs són avui en dia els principals aliats dels agricultors. "Són al camp les 24 hores del dia i els 365 dies a l'any" insisteix Gálvez, "i la seva capacitat de capturar conills és molt més important que qualsevol altre mètode humà". "És la manera més natural, més ecològi-

ca i més eficaç de controlar la superpoblació de conills", conclou Gálvez.

A part del duc, el segon gran ocell beneficiat per la superpoblació del conill és **l'astor (*Astur gentilis*)**, "l'espècie rapinyaire més agressiva de Catalunya que darrerament ha colonitzat Ponent", en paraules del biòleg Joan Estrada, consultor ambiental i expert en avifauna.

Els mapes indiquen que als anys vuitanta també era una espècie absent a les comarques del Segrià, el Pla d'Urgell i les Garrigues. Ara, té presència a tot arreu. La seva població es calcula que ha augmentat un 150% en els últims vint anys.

Una altra espècie que està aprofitant-se de la nova realitat és l'aligot comú (*Buteo buteo*), un ocell que d'alguna manera s'ha adaptat al conill com a presa predominant. De fet, estudis demostren que, en zones agrícoles, el conill constitueix un percentatge molt important de la seva dieta. Segons els mapes, en els últims vint anys la seva població s'ha doblat.

El milà negre (*Milvus migrans*) és un altre dels que ha colonitzat Ponent en les últimes dècades. Es tracta d'un rapinyaire de la família de les àligues, beneficiat per múltiples campanyes de reintro-

En els últims 50 anys, la població de ducs ha crescut el 30% i el de l'astor més del 150%

◆ Alliberament d'un milà negre, espècie que s'alimenta de conills malalts o morts. FOTO: Albert González Farran

◆ Un exemplar de duc adult trasllada un conill capturat al seu niu de cries. FOTO: Birding Natura.

ducció i s'alimenta de petits animals (amfibis, rèptils, mamífers, ocells, invertebrats...) i també aprofita les restes d'animals morts. El conill no és el seu aliment preferit, perquè és massa ràpid per a ell, però també en consumeix, sobretot si està malalt o mort. El milà fa vida a les comarques lleidatanes durant els mesos d'estiu (a l'hivern emigra cap al nord d'Àfrica) i la seva població s'ha vist augmentada gairebé de forma exponencial: un mil per cent en els últims cinquanta anys.

El que més sorprèn de tot plegat és la creixent presència de l'àliga imperial ibèrica (*Aquila adalberti*) a les nostres terres. Rapinyaire i caçadora de conills, és una au endèmica de la península Ibèrica, però es considera encara tècnicament extinta als Països Catalans perquè no hi cria. La gran novetat és que en els últims temps s'han començat a observar al nostre territori individus joves dispersius que venen de la Península cada cop amb més regularitat, probablement atrets pels conills i altres preses. "No és impossible que al final hi acabin criant", opina Estrada.

El creixement d'altres depredadors del conill encara té molt recorregut al davant. Tant el turó europeu (*Mustela putorius*), que està catalogada com a espècie protegida a Catalunya, com la mostela (*Mustela nivalis*), que es considera espècie vulnerable, estan encara en una fase de retrocés. Alguns apunten a una possible "extinció silenciosa" a la Península a causa de factors com la pèrdua d'hàbitats i l'ús de raticides. Els ecologistes apunten que les "pressions humanes

limiten la seva capacitat de ser uns depredadors abundants i consistents".

Altres depredadors menors també juguen un paper important, com les serps (la blanca i la verda són les més comunes al nostre territori). "Hem eliminat grans suports d'hàbitat essencials, com marges de finques, bosquines, brolles..., i això ha desestructurat el paisatge que permetia la vida d'aquests depredadors menys aparents", comenta Joan Estrada. Sense marges, moltes espècies tenen dificultats per prosperar, però al mateix temps el conill, que s'adapta millor a les planures obertes, ha trobat un refugi còmode.

L'equilibri, doncs, és encara complicat. Si bé el conill suposa ara un bon "bufet" per a depredadors, no tots aquests poden explotar-lo per igual, i la seva presència (especialment la d'ocells de rapinya) està condicionada a la protecció, a les actuacions de conservació i a la seva capacitat de regenerar hàbitats abandonats per l'agricultura tradicional.

La conclusió, per tant, no és gens trivial: **l'augment de conills a Lleida ha reactivat una xarxa de depredació que havia quedat magra. Som davant d'un nou equilibri emergent, amb molt potencial, i paradoxalment propiciat per la mà humana.** Per gestionar aquesta dinàmica, sembla que caldrà intensificar les mesures de control del conill amb una visió ecològica: restaurar els marges, potenciar corredors ecològics i reforçar la vigilància de les poblacions de depredadors.

PUNT DE VISTA

Cavalls i cabres contra els incendis

Dos pastors (a les fotos inferiors) participen en un projecte de silvopastura i ramaderia regenerativa als boscos de Tarrés, una iniciativa que vol alimentar els ramats i, alhora, conservar boscos i prevenir els incendis. Cavalls i cabres pasturen en tres parcel·les diferents de quaranta hectàrees del terme de Tarrés, gestionats per l'Ajuntament, un estudi d'enginyeria i el propietari (a la imatge present). Els animals duen dispositius GPS (a la imatge superior esquerra) que emeten un so i una petita descàrrega en cas que els animals sobrepassin els límits d'un perímetre virtual.

◆ FOTOS: Albert González Farran

gap COOPERATIVA
Al servei del territori

GESTIÓ AGRORAMADERA DE PONENT

Estimem la pagesia

Treballem per les persones

Ramaders i ramaderes compromesos amb el territori

som

persones · territori
ramaders · origen
arrels · Garrigues
responsabilitat
llavor · pagesos
coratge · passió
vida · innovació
impuls econòmic

Pujol

100% PRODUCTE DE PONENT

Pol. Ind. Els Castellots,
Les Borges Blanques

WWW.PREFABRICATSPUJOL.COM

PRODUCCIONS AGRÍCOLES SEGRE, S.L.

Referent amb 3ª generació en la producció de fruita dolça, ametlla, olivera i cereals

i

MIARNAU AGRITECNO, S.L.

que ha innovat i desenvolupat des de 1965:

- FITORREGULADORS: Berelex, Cicocel, Cultar, Provalín
- HERBICIDES: Gramoxone, Touchdon, Fusilade, Splendor
- FUNGICIDES: Benomilo, Cuprocol, Nimrod, Tebuconazol
- INSECTICIDES: Metil acinfos, Pirifos, Nicotinoides, Piretroides
- CORRECTORS: Elect Trio, Wuxal
- SOSTENIBILITAT ALIMENTÀRIA: Fosfur d'alumini i Mg
- CONTROL DE FAUNA SALVATGE: Talpa, Microtus, Arvalis i conills

*Ofereixen a la indústria alimentària i a l'agricultura Catalano-Aragonesa
un equip renovat de tècnics i comercials en sanitat, producció i gestió.
Desitgen salut i millor rendibilitat al treball per al 2026*

VOSTROLI

**OLI VERD,
DEL RAIG I
REPOSAT**

COOPERATIVA
D'IVARS

Persones i Territori

110 anys d'agricultors i ramaders dedicats
al millor ofici del món, produir aliments.

110 anys contribuint al desenvolupament econòmic
i social de les famílies i el nostre entorn rural.

Carrer Lleida 2-8 25260 IVARS D'URGELL

www.coopivars.coop

X @coopivars

urgasashop.com

Descobreix la carn de guatlla

Producte de Lleida, fet al costat de casa

El teu especialista en solucions energètiques

SOLENVER
Soluciones energéticas

Energia solar
fotovoltaica

Instal·lacions
integrals

Aerotèrmia

Eficiència
energètica

Pol. Industrial Les Comes,
C/ Migjorn, 12
25123 Torrefarrera (LLEIDA)

973 788 888

www.solenver.com
admin@solenver.com

L'Agrobiotech Forum, al carro de la revolució robòtica

Del carro al tractor. Aquesta va ser la gran revolució que va experimentar el camp català durant el segle XX. Ara sembla que el ritme ha virat cap a nous horitzons. Drons ensulfatadors, vehicles autònoms, granges operades per la intel·ligència artificial, centres d'innovació i robots. Fira de Lleida ha llegit aquest context i s'ha decidit a pujar al carro (o al robot). És un pas necessari per al sector?, o una imposició del context climàtic i la competència dels mercats internacionals?

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Text i fotos

Després de setanta anys, la Fira de Sant Miquel ha deixat d'existir. "Ja ha fet el seu recorregut", explica el director general de Fira de Lleida, Oriol Oró, per justificar una decisió atrevida i, per a alguns, temerària. **S'ha decidit reconvertir el tradicional certamen agroramader de Lleida, que coincidia amb les Festes de la Tardor de la ciutat, en dues cites separades: el festival MOS de gastronomia (la versió més lúdica i social de Sant Miquel) i l'Agrobiotech Innovation Forum (el vessant exclusivament professional).**

Si féssim cas únicament a les xifres, es podria dir que la decisió no ha variat substancialment els resultats. La Fira de Sant Miquel va atraure a l'edició del 2024 més de cent mil persones i va acollir uns 300 expositors. MOS no va oferir dades quantitatives de visitants (es parla de molts milers) i va reunir

una setantena d'expositors. L'Agrobiotech, amb 250 firmes participants, es va quedar amb només 10.000 visitants (lluny dels 14.000 que havia previst inicialment).

La decisió de partir Sant Miquel en dos va venir marcada per dues grans raons. Per una banda, la reivindicació de les **empreses i professionals, que des de fa unes edicions reclamaven un certamen més tècnic, allunyat de les activitats festives de Lleida i que se celebrés durant els dies laborables.** "Tant les normatives com les dinàmiques empresarials han canviat molt en els últims anys, de manera que el format tradicional no encaixava per a la majoria de les firmes participants", argumenta Oriol Oró. En resum: molts expositors ja no volien venir els caps de setmana i estaven cansats dels curiosos que passaven per la fira sense mostrar interès comercial en els seus productes. Demanaven una fira dedicada exclusivament als professionals. Però la segona gran motivació de Fira de Lleida per impulsar l'Agrobiotech Innovation Forum venia per la necessitat d'anar al ritme dels canvis que està experimentant darrerament el sector primari. El certamen s'ha promogut, de fet, com un espai per "debatre, conèixer i aprofundir en les solucions i coneixements sobre com avançar cap a un sector més digitalitzat, automatitzat i respectuós amb el medi ambient". **Té l'aspiració de convertir Lleida en una capital europea de la innovació en el sector primari. "Lleida ja és un hub agroalimentari de forma natural, amb un nivell de producció que representa un percentatge del PIB en l'àmbit català del 35%", justifica Oró. De potencial, en té.**

La Fira de Sant Miquel va superar els cent mil visitants l'any passat. Agrobiotech, deu mil

El certamen, que va tenir lloc entre els dies 25 i 27 de novembre al recinte de Fira de Lleida, s'organitzava en sis àrees temàtiques (en deien verticals) per tal d'ordenar millor el trànsit de visitants. Hi havia un espai destinat només a la maquinària i a la tecnologia (tractors intel·ligents, equips d'última generació, agricultura de precisió, robòtica, vehicles elèctrics, tecnologia de sembra i recollecció i gestió de dades); un altre espai estava destinat a la producció agrícola (la sembra i la plantació de precisió, la fertilització, la protecció de cultius, la millora genètica i la biotecnologia); una vertical tractava sobre la ramaderia (monitoratge animal, nutrició de precisió i alimentació intel·ligent, salut i medicina preventiva, automatització i robòtica a la granja); es va cedir també un espai a la gestió de l'aigua (regs de precisió i sistemes eficients, reutilització, resiliència a la sequera, monitoratge i infraestructures modernes); n'hi havia un altre sobre energia i sostenibilitat (les renovables, l'eficiència en els processos, la reducció d'emissions i la petjada de carboni, mobilitat sostenible i certificacions); i, finalment, un darrer espai abordava la bioeconomia (la valorització de subproductes i residus, la biotecnologia i l'anomenada química verda, les biorefineries, els bioproductes d'alt valor, l'economia circular i les tecnologies d'ús del carboni).

Els nous vents del segle XXI han fet que la Fira de Sant Miquel sigui ja història. I alguns ho celebren. **La presidenta territorial de Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC), Esmeralda Roureda, ho descriu així: "Quan vaig entrar al recinte, vaig notar que era en una fira europea, que havíem donat una qualitat i un format molt adequat i érem on havíem de ser".** La dirigent lleidatana assegura que la seva organització "ha lluitat molt perquè Fira de Lleida es convertís en un sistema més professional, perquè nosaltres lluitem per això, per ser cada vegada més professionals i perquè tinguem futur al territori".

A l'Agrobiotech hi eren, òbviament, els més grans. A part de les organitzacions agràries tradicionals, també es podien trobar Vall Companys, a través de la seva *spin-off* Nealia, hi eren Premier Pigs, Afrucat, la FEMAC i la FECOC, la Universitat de Lleida, la Cambra, Aigües del Segarra-Garrigues, Arcusin, Lleida Drone, BonÀrea, Cusiné, Irriga i Nufri, entre molts d'altres. **Una de les entitats amb més activitats durant el fòrum va ser Eurecat, un dels centres tecnològics més importants de Catalunya, amb tecnologies enfocades especialment en la robòtica, la intel·ligència artificial, la bioeconomia i la descarbonització.** Gabriel Anzaldi, director d'ecosistemes i membre del comitè executiu d'Eurecat, defensa el model triat per Fira de Lleida. "La intel·ligència artificial està produint una revolució al sector primari, no hi podem ser

● Un gos robòtic controlat remotament es va passejar pel recinte firal d'Agrobiotech i va aixecar l'atenció de molts visitants.

◆ Dos visitants observen un tractor d'Eurecat, un dels centres tecnològics catalans més importants.

aliens, i això combinat amb la robòtica, aquesta revolució serà molt més important", argumenta Anzaldi, que a la vegada defensa el llegat del model tradicional. "La tecnologia és un mitjà perquè aquest coneixement s'apliqui, s'agilitzi i ens permeti produir més sosteniblement, no és un fi en si mateix, sinó un mitjà que ens ajuda", argumenta, "però no hem de perdre el coneixement propi que aportem nosaltres, les persones, i els segles d'experiència".

El perfil del pagès innovador

Té cabuda la petita pagesia tradicional, amb una economia a petita escala, dins el gran aparador tecnològic? Anzaldi contesta: "la capacitat d'inversions és difícil, el retorn d'inversió d'aquestes tecnologies és complicat, però hem de ser conscients que el camí va per aquí".

Fins i tot, el director general de l'IRTA, Josep Usall, admet que l'Agrobiotech Forum "és una jornada molt tecnificada i el perfil del visitant és més de tècnic i pensat per als grans productors". Usall reconeix que "als petits productors els costa una mica més de venir a un certamen que no està a prop del camp". Quina és l'explicació? Usall en dona algunes: "entrar en noves tecnologies normalment no és una qüestió barata, es necessita una inversió i els petits productors també tenen menys capacitat; a part, hi ha un tema també cultural, perquè molts petits productors són d'una edat més avançada i els costa més d'entrar en les noves tecnologies". "Si no tenen relleu generacional, costa més entrar a fer innovació i inversions", afegeix. Amb un *mea culpa* addicional: "els investigadors i la gent que

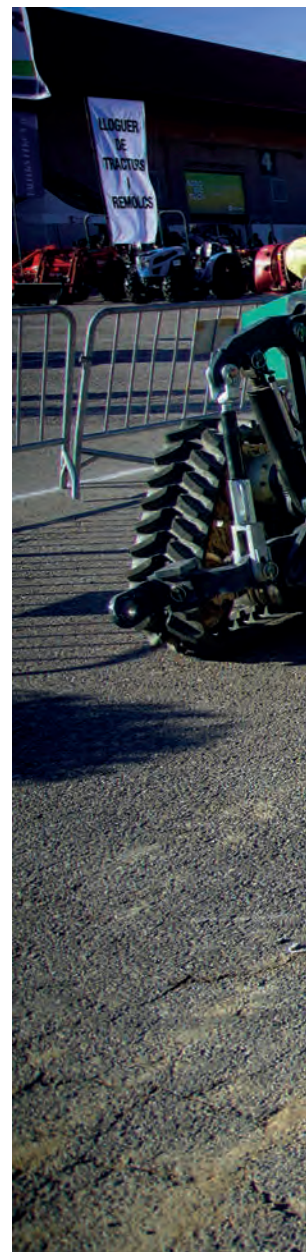
fem coneixement no utilitzem sovint el llenguatge adequat per fer-nos entendre".

Ara bé. Tots coincideixen que la modernització és el futur. "Amb l'augment de la població mundial, la demanda d'aliments per persona està incrementant, hem de treballar-hi, però d'una forma sostenible", reivindica Usall.

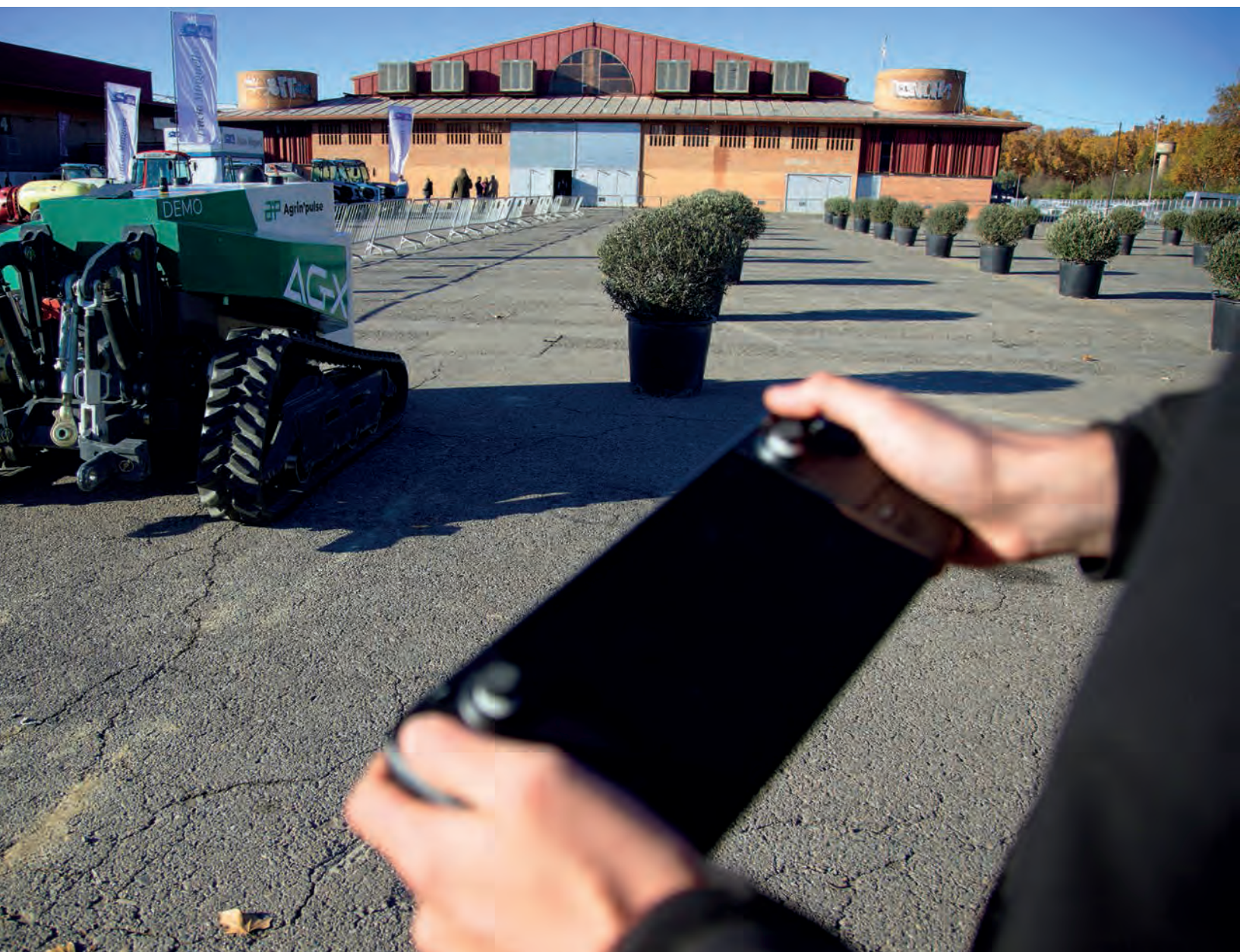
La modernització, però, no és un aspecte que estigui a l'agenda de tothom. S'ha vist en aquest últim tram de l'any amb les convocatòries dels regants del canal d'Urgell, en què semblen predominar els detractors al projecte tal com està plantejat de moment. Almenys, una gran part dels regants (inclòs el sindicat Unió de Pagesos, inicialment, tot i que ara aposta pel "sí") reclamen l'ajornament de la votació final prevista per al 21 de desembre (al tancament d'aquesta edició la decisió no estava encara presa).

"Jo no ho entenc", admet Esmeralda Roureda. "El canal d'Urgell hauria de modernitzar-se tant sí com no", exigeix, "veig que d'altres comunitats de regants que estem modernitzant, el preu que estem pagant és tres vegades més del que han ofert als de l'Urgell amb les ajudes que dona la Generalitat".

Però els petits pagesos continuen veient que la modernització, en els seus termes més generals, és un relat lluny de les seves agendes. "Els petits estem desapareixent", diu un ramader d'Ivars d'Urgell visitant de l'Agrobiotech, "a casa ha-

El rebuig al pla de modernització del canal d'Urgell mostra la reticència al canvi

◆ El nou tractor autònom AGX d'Agrin'pulse, una start-up d'Alcarràs que preveu fabricar-ne a gran escala ben aviat.

viem tingut vaques i, en un moment donat, no vam poder aguantar". Aquest testimoni, com alguns d'altres que visitaven el certamen, explica que en quinze anys Catalunya hagi passat de les 1.780 explotacions ramaderes de boví a 1.200. "Això s'està abocant a les grans superfícies", conclou, referint-se tant al panorama del sector com al de la Fira de Lleida. "La innovació és el

futur de la pagesia, però estem navegant entre dues aigües", admet un company també del Pla d'Urgell, **"hi ha molta gent gran que es pregunta què fer, si invertir o no, o vendre les terres". "Anem cap a un model on no hi haurà el petit productor familiar, sinó grans empreses amb assalariats"**, conclou.

En tot cas, l'aposta per l'Agrobiotech Forum està feta. Fira de Lleida li donarà continuïtat, malgrat que el nombre de visitants hagi anat a la baixa amb relació a les previsions. "És molt normal que es generi incertesa davant la novetat", admet el director. L'organització és conscient que la professionalització més tècnica d'una fira provoca que vingui menys gent, però serà d'un perfil molt més atractiu per als expositors. O potser és, com molts temen, que el negoci del sector primari derivi cap a un model controlat per poques mans i més poderoses.

Podeu escoltar la versió pòdcast d'aquest reportatge amb el següent enllaç

La justícia de pau: sentències quilòmetre zero

Per un reial decret de l'any 1855 es van crear els jutjats de pau a l'estat espanyol. Els seus titulars són gent del poble, nomenats pels ajuntaments i amb competències que, amb el pas del temps, han anat canviant, fins i tot posant-los en perill d'extinció. Ara, amb molta capacitat per mediar conflictes, afronten reptes importants com la manca de relleu generacional.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Text i fotos

Als jutjats de pau és on hi ha els jutges llecs, és a dir, els que no tenen carrera judicial. Escollits per majoria absoluta pels seus ajuntaments, exerceixen el càrrec durant períodes de quatre anys (escollits als plens municipals) i la seva principal funció és atendre assumptes civils i penals (els delictes més lleus) dels seus veïns, així com també gestionar el registre civil de cada poble. Fins i tot, qualsevol persona pot dirigir-se directament a qualsevol d'aquests jutges per informar-los de la perpetració de qualsevol delicte i serà ell qui ja procedirà a traslladar el cas a un jutjat penal.

Es tracta doncs d'una figura creada fa més de 170 anys que, tot i la seva importància històrica, ha estat en perill de desaparèixer, precisament fa molt poc temps. La nova llei d'eficiència organitzativa del ministeri de Justícia preveia en el seu text inicial la desaparició dels jutjats de pau i la seva substitució per una oficina judicial. És a

dir, en lloc de jutges volien posar funcionaris.

Gràcies a la pressió d'entitats i associacions i de la Generalitat, el passat mes de gener es va acabar aprovant la nova llei orgànica que finalment conserva la figura i, sobretot, reforça la seva responsabilitat en la

conciliació i solució de conflictes. **Per un error tècnic, l'actual llei no contempla la potestat dels jutges de pau a oficiar casaments civils, competència que es recuperarà amb una dis-**

posició addicional que preveu aprovar-se aviat.

Només els estatuts de Catalunya i Andalusia recullen competències en justícia de pau. És, per tant, una figura que no es viu de la mateixa manera en tot l'estat espanyol. "A Catalunya és una figura molt arrelada, sobretot als municipis rurals, perquè és la primera entrada de la gent al món judicial", defensa Iolanda Aguilar, secretària per l'Administració de Justícia de la Generalitat.

El Govern espanyol va fer-se enrere en el seu últim intent d'eliminar els jutjats de pau

En qualsevol cas, els jutges de pau de Catalunya tenien atribuïdes competències en matèria civil i penal que, amb el temps i diverses reformes legislatives, han anat minvant. Tot i això, la Generalitat va engegar el

passat mes d'abril el Pla de Justícia de Pau i de Proximitat, que perme- trà la creació de noves oficines de justícia per donar suport als jutges de pau amb recursos, no- ves tecnologies i forma- ció. "Hem d'aconseguir que els jutges es vegin

acompanyats", reivindica Aguilar. L'entrada en vigor a Ponent d'aquest nou model serà durant el 2026, seguint la transformació del partit judicial de Lleida prevista per aquest desembre.

El Pla intenta garantir el relleu generacional d'aquesta figura i, en certa manera, facilitar la feminització. Segons dades oficials, els homes en- cara predominen en la justícia de pau (són més del 60 per cent). **Als 224 municipis de Ponent amb jutjat de pau, hi ha 309 jutges homes (entre titulars i suplents) i sols 134 dones. Al conjunt de Catalunya, l'índex és similar. Sorprenentment, en la justícia ordinària la proporció està inver- tida.** "És veritat que amb el temps l'administra- ció de justícia s'ha anat feminitzant molt, però en l'àmbit de la justícia de pau encara ens queda molt de recorregut", admet Iolanda Aguilar.

Sols un 30% de titulars de justícia de pau són dones, tot i la gran feminització del sector

Glòria Mateu

Bellaguarda

L'any 2017, quan la Glòria Mateu només tenia 24 anys i estava encara estudiant Dret, va ser proposada per a jutgessa del seu poble. L'anterior titular es jubila- va i aquell oferiment la va agafar per sor- presa. "No sabia pràcticament res de la justícia de pau", assegura Mateu. Va demanar un temps per fer recerca sobre el tema i "prendre així una decisió amb responsabilitat". **Alguns li deien que hauria de posar pau en conflictes veïnals; d'altres li asseguraven que hauria d'aixecar cadàvers. Hi havia una absoluta confusió que no feia més que desorientar-la fins que va re- bre la informació adequada.**

Finalment es va convertir en la jutgessa de pau més jove de Catalunya. "En el meu cas, s'ha unit una oportunitat amb la meua vocació de servei públic, que sempre l'he tingut molt integrada", explica. I és que ella creu que hi ha una gran bretxa entre l'administració de justícia i la ciu- tadania.

Probablement aviat haurà de deixar la plaça per incompatibilitat de càrrecs (aspira a iniciar la seva carrera judicial ben aviat), però se sent sa- tisfeta d'haver ajudat.

La seva responsabilitat com a jutgessa de pau no ha estat fàcil durant aquests vuit anys. Ser jove i dona ha suposat un obstacle afegit. El perfil que molts tenim associat al d'un jutge de pau és la d'un senyor jubilat que hi accedeix per la seva saviesa i sentit comú, visiblement capaç de gestionar algun conflicte entre veïns. "El meu perfil va trencar els esquemes de la gent", reconeix Mateu.

Joan Sas

Llardecans

Llardecans és d'aquells municipis que compta amb un espai exclusivament dedicat a la justícia de pau. És un pe- tit despatx a l'edifici consistorial que Joan Sas ostenta per mediar conflictes i conciliar postures entre veïns. Ell considera que és un espai perfecte per la seva neutralitat. Allí no hi ha favoritismes per a ningú. "Quan em de- manen ajuda sempre proposo citar-nos al jutjat, perquè és fins i tot molt bo que ens vegin que som allí", explica.

Joan Sas va assumir el càrrec fa més de vint anys per fer un favor a l'alcalde d'aquells temps i de moment no troba ningú que el rellevi. "Al- gun dia en trobarem", confia.

"És d'aquelles feines que sols les pots assumir si t'agraden", avisa Sas, "és una feina que no de-

● Glòria Mateu, que ara té 31 anys, va ser l'any 2017 la jutgessa de pau més jove de Catalunya.

◆ Joan Sas, a la porta del seu despatx, amb la bara de jutge.

mana molta preparació, només cal tenir bona orella per escoltar i ser empàtic". Però n'afegeix alguna més: sentit comú i "comportar-se com una persona ben normal". És així com creu que, tard o d'hora, s'acaba guanyant la confiança de la gent.

Una bona part dels conflictes que sorgeixen entre veïns són per límits entre finques. I és que, com bromeja el mateix Sas, "els camins acaben movent-se per art de màgia".

Malgrat les vicissituds que es troba davant els seus mateixos veïns, Joan Sas defensa la figura del jutge de pau "perquè és immediata i molt propera".

Jordi Rosinach

Juneda

A part de ser jutge de pau de Juneda, Jordi Rosinach és, des de fa cinc anys, vicepresident de **l'Associació Catalana en Pro de la Justícia**, una entitat sense afany de lucre que busca ajudar els jutges de pau i millorar les seves condicions. De fet, ell és l'únic lleidatà de l'actual junta directiva d'una entitat que potencia la formació de tots els jutges de pau, tant en aspectes legals, com en recursos i tècniques de resolució de conflictes.

"Hem lluitat molt i crec que, gràcies a l'associació, continuen existint els jutges de pau", manifesta Rosinach, gran defensor d'aquesta figura judicial. "Facilem molt la feina als nostres veïns", argumenta. Rosinach demana la bona

◆ Jordi Rosinach seu a l'oficina judicial de l'Ajuntament de Juneda, on atén regularment els veïns amb l'ajuda d'una funcionària pública.

Podeu escoltar la versió
pòdcast d'aquest
reportatge amb el
següent enllaç

◆ Pepita Molina fa 25 anys que és jutgessa de Mequinensa, una plaça que agrupa quatre pobles més de l'Aragó.

voluntat de la gent davant els conflictes i, sobretot, que la política no hi posi el nas. "Jo soc el jutge de pau dels que em van votar i dels que no i m'he de portar bé amb tots", avisa.

Jordi Rosinach ve del sector ramader. Ara ja fa uns anys que està jubilat i això li permet temps lliure suficient per dedicar-se a les tasques del jutjat del seu municipi. "Amb total respecte per als presidents i dirigents de totes les associacions locals, ser jutge

de pau és un dels càrrecs més importants que tenim al poble", defensa.

L'Associació en Pro de la Justícia és una entitat que ajuda els jutges amb formació

Pepita Molina

Mequinensa

Històrica dependent d'una botiga de Mequinensa, Pepita Molina fa 25 anys que és jutgessa de pau del seu poble. Serà probablement el dia

que es jubili quan potser plegarà del jutjat per fer vacances del tot. De fet, ella va començar com a suplent però, pocs mesos després d'haver estat seleccionada, va veure com el jutge titular plegava. "Jo no tinc estudis de dret ni de res però, gràcies a la botiga, conec molt la gent de Mequinensa", diu.

Ella dona molt valor al volum de feina que generen dues funcionàries que treballen a temps complet per al jutjat en les tasques de gestió processal i auxili judicial. I és que l'oficina de Mequinensa agrupa quatre municipis més: Nonasp, Fabara, Faió i Maella (aquest últim a més de quaranta quilòmetres de distància). "De vegades la feina és molt feixuga", avisa la jutgessa.

Mediar entre veïns d'un poble tan petit no és una tasca fàcil. Els conflictes aviat es personaltitzen i cal anar amb peus de plom. Però ella en gaudeix. "Has d'intentar sempre quedar bé amb tothom i mirar de buscar la manera que ningú s'enfadi amb ningú i menys amb mi", explica. Per això recomana "ser sigil·losa" i "parar compte en la parla".

Tot i que el castellà és fortament present al Baix Cinca, la gran part de les mediacions que duu a terme Molina són en llengua catalana. "El nostre català", matisa ella.

PEP SALSETES

Cuiner i pagès

“Trobar un restaurant d'arrels catalanes és avui gairebé impossible”

Barcelona, 1945. Josep Sabatés Ibáñez és en Pep Salsetes. Cuiner, pagès, escriptor i mestre. Fins i tot, l'han anomenat el guardià de les llavors. Ha fet paelles per a 3.500 persones, truites de més de mil ous, flams dins d'una galleda sencera i ha cuinat un ruc sencer. Pep Salsetes no és sols un cuiner que ha batut rècords, sinó l'home que ha salvaguardat part de la identitat gastronòmica catalana amb un activisme incansable a favor de causes perdudes. La recuperació del llegat dels nostres avis, la defensa de la cuina sana i la pràctica d'una agricultura sostenible són encara avui part de les seves accions combatives.

Albert González Farran

albert@somgarrigues.cat

Albert González - Vostè és fill del districte de Sant Andreu de Barcelona, però ara viu a l'Ametlla del Vallès, a les portes del Montseny, des de fa quaranta anys. És urbanita o és rural?

Pep Salsetes - Soc aprenent de rural, en tot cas.

A.G. - Quaranta anys d'aprenent de rural?

P.S. - D'aquestes coses no se n'aprèn mai prou. Sempre estàs en fase d'aprenentatge.

A.G. - Tan complicat és el món rural?

P.S. - Hi ha hagut el canvi climàtic i, a la vegada, amb la globalització han aparegut més malures i més insectes, que venen amb aquests contenidors de què sap on. I, és clar, ens trobem davant

de moltes coses, que pensàvem que sabíem com es feien i ara ens ho hem de replantejar.

A.G. - Com quines?

P.S. - Una de les coses que m'he hagut de replantejar és tota la part de l'hort de casa, on he instal·lat suports per muntar ombreigs. O sigui, que durant una bona part de l'estiu, ha d'estar ombrejat. El sol és molt més agressiu i, amb el nou sistema, m'estalvio també entre un 20 i un 25% d'aigua de regar. Quan abans muntàvem hivernacles, ara muntem ombracles. És una bona alternativa perquè les plantes no pateixin tant.

A.G. - Un continu aprenentatge...

P.S. - Un altre exemple: el moment de la plantació. Abans ens fixàvem en les dates tradicionals, per Sant Josep, Sant Joan, Sant Esteve... De mica a mica, s'han hagut d'avançar fins a tres setmanes.

◆ FOTOS: Albert González.

A.G. - Som en moments de grans canvis.

P.S. - S'ha de dir que aquí on soc jo mai s'havia fet hort per manca d'aigua i, com que soc molt tosut, vaig preparar la casa per aprofitar les aigües residuals. Un cop higienitzades són útils. Hi ha plantes com les cols, les tomaqueres i les carxofes que així els donem un bon xut de matèria orgànica.

A.G. - La vida d'en Pep Salsetes és gairebé invivable al món urbà, a una

ciutat com Barcelona?

P.S. - Allí havia fet algun intent, però era difícil.

A.G. - Com va anar a parar al Vallès?

P.S. - Per una sèrie de casualitats. Vaig participar en la Volta amb Carro i vaig conèixer l'alcalde de Santa Eulàlia de Ronçana, que em va proporcionar el contacte per agafar un restaurant. Allà vaig començar aquesta universitat de coneixements en què tots els veïns em van ajudar.

A.G. - Ha tingut molts mestres?

P.S. - Sí. He tingut sort en això. Moltes persones m'han ajudat. Un dels referents principals va ser l'Etern Verdaguer, una persona extraordinària. Ell tenia parada als mercats de Cardedeu i Granollers i jo hi anava a comprar. Va sofrir un infart i el vaig ajudar durant quatre dijous amb la seva dona a vendre al mercat. Una experiència extraordinària.

A.G. - Què té d'extraordinari vendre en una parada de mercat?

— ◆ —

"Pel canvi climàtic i la globalització hem hagut de reaprendre el que crèiem sabut"

P.S. - El naixement d'un mercat és inesborrable. Veure com la gent arriba a les parades, aquella mena de negociació que es fa, aquella vacil·lada entre els paradistes: "Què portes tu? A quin preu vendràs?". Com si fos una borsa casolana. Es crea un ambient especial en què venen persones a primera hora del matí, les més maniàtiques que no volen que res estigui tocat. I després va passant el dia i vas veient com queden els *derribos*. Aquells paradistes que volien tornar buits, baixaven els preus. Era impressionant. Però he de reconèixer que, com a venedor, soc nefast.

A.G. - Per què?

P.S. - Em costava molt promoure una cosa que tenia molt clara que era bona, mentre que altres no. Una anècdota: tenia una pila d'escaroles i una senyora em demana "tria'm una de ben maca, eh?" Després de molta estona remenant, quan va tenir l'escarola a la mà, em diu "no sé per què remeno tant, si això s'ho menjarà el periquito". Em vaig quedar decebut. Tant d'esforç per vendre, quan resulta que ella no gaudiria de l'escarola.

A.G. - De qui més va aprendre?

P.S. - De l'Escola Agrària de Manresa vaig apren-

dre també moltes coses. Encara ara els demano ajuda. Són una colla de gent jove que han estudiat i tenen uns coneixements que jo no tinc, perquè em perdo de vegades.

A.G. - És clar. Vostè ha actuat més aviat d'una forma empírica...

P.S. - Sí, sí, moltes vegades, penso, com ho faria l'Etern davant un problema? Això és com un club, som una colla de gent rara o fanàtica, som uns entusiastes de la terra, una gent molt especial.

A.G. - Enguany Catalunya ha estat Regió Mundial de la Gastronomia. Aquest reconeixement ha servit per revalorar el menjar sostenible i de proximitat del nostre país? En una entrevista vostè va dir que la cuina catalana es troba en el geriàtric!

P.S. - Si tu busques restaurants que facin cuina catalana amb arrels, en trobes ben pocs. En canvi, trobaràs cuina mexicana, sud-americana, japonesa... o la que tu vulguis. En canvi, cuina lligada a les nostres arrels és gairebé impossible.

A.G. - Ara estan de moda les fusions...

P.S. - A veure, estic d'acord amb el mestissatge.

Hi ha plats tradicionals, com l'escudella o el rostit, que han passat per processos d'adaptació amb productes d'Amèrica o d'altres regions del món. Però de vegades la cuina catalana queda tan des-

figurada que no li veig el què... i mira que l'original és ben fàcil de fer. Com més fàcil és la cuina, més llueix el producte.

A.G. - No està d'acord amb les sofisticacions?

P.S. - No, si parlem d'una cuina massa sofisticada, amb productes forans,

vinguts de no se sap on. Avui es valora molt la presentació. Veiem plats que semblen autèntics quadres. Són espectacles. Fins i tot, fa cosa menjar-te'ls, perquè estan tan ben muntats, amb aquells colors i tot... Però és clar, si anem a buscar el sabor, ens falten les sensacions que ens dona la cuina catalana, que són el sofregit, la picada, els rostits clàssics... totes aquestes coses que sí, que s'oxiden. La gent es queixa molt de què la cuina catalana s'oxida. Però és que nosaltres també ens oxidem!

A.G. - Són els models que ens imposen.

P.S. - És que només hem d'acceptar cossos de les models? Són els anomenats "cuerpos Danone". Hem d'acceptar també els grassos, els prims, els baixos, els calbs... Hem de jugar amb totes les possibilitats que té la vida.

A.G. - Amb tots els productes alimentaris que ens dona la vida.

P.S. - Sobretot, productes de temporada i elaboracions senzilles.

A.G. - Però potser els pocs restaurants que queden són l'últim vestigi de la cuina tradicional. Em sembla que a les llars, el retrocés és encara més profund...

P.S. - Arriba un moment en què les coses més senzilles i ben fetes esdevenen exòtiques. Hauríem de tenir la sort que algun mediàtic, com van ser en el seu moment en Santi Santamaria o la Carme Ruscalleda, incidís en la idea d'actualitzar la cuina catalana. Ho va fer en Josep Mercader, de Figueres, qui per exemple va convertir les faves a la menta en una amanida o la crema de Sant Josep en un gelat. Però ningú ha continuat, perquè donar la volta a la cuina tradicional, donar-li un bon punt de rock and roll, és una tasca difícil. I al final ens quedem amb el ramen japonès.

A.G. - És qüestió de fer una bona campanya de publicitat.

P.S. - Hem arribat a una situació exagerada en què el màrqueting se'ns menja. Aquella frase catalana que deia que els estalvis es mengen les es-

tovalles, ara seria que el màrqueting es menja les estovalles.

A.G. - A part, cada cop consumim més productes ultraprocessats del supermercat. Més fàcils de preparar i més econòmics.

P.S. - Una cosa que em molesta molt és quan es parla de preus, quan algú diu que el menjar ecològic és massa car. Hi ha una diferència de preu, entesos, però també més satisfacció i salut. El menjar ecològic no es redueix tant a la cassola, per entendre's. Hi ha molt populisme a la cuina.

A.G. - Per exemple?

P.S. - Molts diuen que el bacallà ara és molt car. I respons, home, depèn de quina part del bacallà. Depèn de si agafes la part on hi ha l'espina o no. Ens falten referents per saber aprofitar plats i evitar el malbaratament.

A.G. - Les presses del segle XXI són un factor d'aquest malbaratament?

P.S. - Tothom va molt accelerat perquè té cinquanta coses a fer, ha d'estar a tot arreu, ha d'anar a totes les activitats que es proposa. El telèfon mòbil també és un tema que cal tenir en compte. Com que som en una societat que no té temps de reflexionar, tot és molt pin-pam, molt ràpid, estem ofegats d'informació excessiva.

A.G. - I del consumidor, al proveïdor. Entenc que defensar la cuina tradicional catalana també és defensar l'agricultura familiar. Però el mercat està marcant el pols en una direcció contrària. Les grans empreses i fons d'inversió van acaparant terres en favor d'una producció intensiva, pensada en l'exportació, i aquí estem perdent la sobirania alimentària. Estem lluitant contra un goliath?

P.S. - Ara m'estàs agobiant.

A.G. - Disculpi... No era la meua intenció.

P.S. - Jo no salvaré el món. Al meu entorn i a l'ambient familiar i d'amics pròxims ho tenim bastant resolt, aquest tema. Però és clar, si sortim d'aquest entorn i ens n'anem al món real, saps que la sobirania alimentària és indefensable, perquè hi ha molts interessos. Per exemple, la mongeta del ganxet tan famosa ja té inversionistes que la volen produir. En el moment que promou un aliment, automàticament apareix algú que vol comercialitzar-lo i que la producció marxi de les mans del pagès.

A.G. - No hi ha solució?

P.S. - Les cooperatives de consum en són una. Tenen relació amb una alimentació sana i de proximitat. A poc a poc comença a ser un moviment de gent motivada que sap que té un lloc on pot trobar productes de qualitat, bons i amb preus justos per al productor.

"Avui es valora massa la presentació dels plats. De vegades semblen quadres."

Pots escoltar la versió
pòdcast d'aquesta
entrevista a través
d'aquest codi QR

A.G. - Sobretot, amb bons aliments.

P.S. - El menjar ha d'anar de la boca cap al cervell. Que el menjar vagi només cap avall ja ho fan els animals.

A.G. - Com a gastrònom, a part de fer més feliç la gent, ha utilitzat també la cuina com a eina d'acció social. S'ha implicat personalment en causes populars. Amb la panxa plena, la gent es mobilitza millor?

P.S. - Sí, és cert. He fet menjar per als voluntaris que anaven a netejar el xapapote i als manifestants del No a l'OTAN. La part festiva de les protestes m'ha interessat molt. Per què no es pot tenir menjar de qualitat en trobades a l'engròs? Em vaig implicar molt per a oferir el millor.

A.G. - No devia ser fàcil.

P.S. - Simplement cal tenir una mica d'interès a fer un menjar gustós. Per exemple, a l'estiu, quan va bé de preu, comprava tomàquets madurs per fer pots de conserva de cinc quilos que després utilitzava a les arrossades populars. Als sofregits, sempre posava verdura fresca. Amb el peix, tot i ser congelat, sempre buscava qualitat. Feia caldos amb carcasses de pollastre o peixos de roca, que resultaven barats. En acabat, calia lligar-ho amb alguna cosa.

A.G. - Què vol dir?

P.S. - Lligar-ho amb la tradició. Per exemple, als àpats dels quintos d'Aiguafreda, hi feia topinada perquè a l'escut local hi apareixen reproduïdes unes topines. I com que el poble està entre el Vallès i Osona, hi posava ingredients de les dues comarques... Buscava sempre un lligam.

A.G. - A les festes medievals també se sol posar molt d'attrezzo.

P.S. - Cert. Jo sempre he procurat dignificar-les amb receptes que estiguessin autenticades i servides, si pot ser, amb bols de fang o plats de fusta, per tal de donar-hi una mica de sentit. El que passa és que després els de l'ajuntament no s'ho acabaven de creure gaire i no feien l'ambientació necessària.

A.G. - Què passava?

P.S. - Quan s'acabava l'àpat, apareixia el piano elèctric de torn per tocar *Los Pajaritos* i llavors fallava tot. Però bé, almenys el bon menjar ja se l'havien fumut.

A.G. - Si em permet, acabo amb una comparació. La seva tasca em recorda la d'en Joan Amades amb el folklore català. Vostè s'ha dedicat a recollir tot el ventall gastronòmic de Catalunya. Ja ho tenim tot?

P.S. - A veure, en l'àmbit receptari, tenim el Corpus Culinari Català, on també he col·laborat, i sembla que està bastant tancat ja, tot i que pot aparèixer encara alguna cosa. En la part de les llavors encara es pot fer molt més. Encara avui s'estan trobant llavors noves.

A.G. - Vuitanta anys, jubilat, encara amb corda per fer més?

P.S. - Mentre no em diguin prou, jo li fotré.

**"Hem de menjar de
la boca cap al cervell.
Que sols vagi cap avall
ho fan els animals"**

Carrefour
viatges

Viatges Carrefour Lleida

Auda. Prat de la Riba, 11
25006 - Lleida

es_viajes1600@carrefour.com

97 324 60 49

MSC
CRUCEROS

MSC LÍRICA

8 dies de creuer

Vol de Barcelona a Bari inclòs
disponible de novembre fins març 2026

preu
desde

918€

*sortida desde origen fins a l'aeroport subjecte a mínim de grup

VICENS

INNOVACIÓ I EFICIÈNCIA
per a l'excel·lència del teu oli

973 60 04 50 | info@vicensmaquinaria.com
www.vicensmaquinaria.com

aritmós

Aritmos, 40 anys sembrant innovació i tecnologia per fer créixer el teu negoci!

Partner Platinum de SAGE, líder en ERP i solucions tecnològiques especialitzades per a la gestió d'empreses del sector agroalimentari.

Pol. Ind. Activa Park, C/ Tèrmens, 8, 25190 Lleida / +34 973 188 300 / www.aritmos.com / info@aritmós.com

Anuncia't a

SOMRURALS

Tiratge trimestral de 10.000 exemplars, 4 edicions l'any.
Les Garrigues, el Segrià, el Pla d'Urgell i el Baix Cinca.

Associació Cultural Garriguenca de Comunicacions
Carrer nou, 2 25400 LES BORGES BLANQUES · 973 14 24 20 · www.somgarrigues.cat

Tarifes 2025/26

 Prensa Comarcal

EL NOSTRE
PAPER
ÉS:

el contingut de qualitat

la llengua

el rigor

la confiança

i el territori

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

2

línies d'ajuts per a persones emprenedores i empreses del món rural

1 Tiquet Rural

Per a **autònoms, cooperatives no agràries i microempreses** que vulguin crear activitat econòmica no agrària o bé adquirir una microempresa en traspàs als territoris LEADER de Catalunya.

Ajuts destinats a la implementació d'estratègies de desenvolupament rural a través del Tiquet Rural en el marc del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2022 (operació 19.02.01).

ESCANEA'M!

2 Ajuts a la inversió

Ajuts LEADER

Per a la **creació, ampliació i millora d'empreses** i per a inversions no productives que facin les **entitats públiques**.

O troba més informació sobre aquests i altres ajuts a leaderponent.cat

Associació Leader de Ponent

Generalitat de Catalunya

Cofinanciat per la Unió Europea

Cofinanciat per la Unió Europea

Agenda Rural de Catalunya

HIDRO matic

EL REG AMB NOM PROPÍ

SOSES
CTRA. LP-7041, KM 1
25181, SOSES.
TLF. 973 797 846

ALMACELLES
POLIG. PLA DE LA CREU, NAU 11
25100, ALMACELLES
TLF. 973 740 343

www.hidromatic.es
hidromatic@hidromatic.es

ecobalsas

Impermeabilización y rehabilitación de balsas para agua y purines.
Instalación de cubiertas flotantes

ecobalsas@ecobalsas.com - www.ecobalsas.com

Partida La Femosa, 21, 25197 LLEIDA Tel. 973 050 077 - 609 742 171

El sector porcí entoma la pesta

REDACCIÓ • Ponent

El Govern de la Generalitat va confirmar el divendres 28 de novembre els dos primers positius de pesta porcina africana (PPA) en dos senglars morts a Cerdanyola del Vallès. Era la primera vegada que entrava el virus a les fronteres de l'estat espanyol des que havia quedat erradicada l'any 1994. Però la declaració d'aquest primer brot no va ser pas una sorpresa per a la majoria. Al número 4 del SomRurals (tardor de 2023), en un reportatge titulat "Granges de porcs 'biosegures' per esquivar una pesta imparable", ja informàvem, a través del testimoni de diversos experts, la certesa que la PPA arribaria tard o d'hora. I ho ha fet.

Des del moment en què es va detectar la presència del virus a Catalunya, es va activar el pla de contingència per contenir l'expansió de la malaltia. Van quedar automàticament suspeses totes les exportacions de porcí fora de la Unió Europea, tot i que poc després es va acordar la regionalització d'aquest veto i ja es podien exportar porcs que no fossin de la zona afectada de Collserola a indrets com la Xina i Corea.

L'administració va ser prou ràpida en activar un pla de contingència just aparegut el brot

Els dies posteriors es va anunciar la presència del virus en alguns senglars més, tots morts en la mateixa zona d'afectació, i se'n va recollir uns cinquanta cadàvers més per investi-

◆ Agents Rurals treballant al Parc de Collserola, on s'ha declarat el focus. FOTO: ACN.

gar-los.

A part del perill (poc probable) que la PPA penetri en una granja de porcs (actualment equipades amb molts sistemes de seguretat), els efectes del brot s'ha fet sentir als mercats. Els preus del porc a Mercolleida, la principal llotja de l'estat espanyol, ha anat retallant la seva cotització d'una forma dramàtica.

El sector porcí és un dels pilars més importants de l'economia catalana, pel seu gran potencial exportador. Amb dades de l'any passat, sols a Ponent hi ha un cens de prop de cinc milions de porcs repartits en més de 2.000 granges. Es tracta d'unes xifres que suposen al voltant del 60% de la producció catalana.

El sector ve d'una llarga temporada de beneficis econòmics. A mitjans de l'any 2023 es va assolir el topall amb un preu superior als dos euros el quilo de porc viu, una cotització que va permetre molts guanys als productors (sobretot a les grans integradores).

El sector va assolir molts guanys el 2023, però ara la cotització s'ha desplomat

Ara, els ramaders assumeixen que la caiguda constant i per una bona temporada és inevitable.

Cal entendre que la pesta porcina ja ha provocat estralls econòmics en altres països d'Europa. A Alemanya, on es va declarar la PPA fa cinc anys, i on va arribar a entrar a les granges, la producció de porcí es va reduir en un 30%.

El virus es creu que va arribar des de Rússia. Després de passar per Ucraïna i Bielorrússia, va entrar a la Unió Europea per Polònia. Ara ja és a països com Itàlia, Grècia, Hongria, Sèrbia i la República Txeca, entre altres.

NOTÍCIES

PROTESTES

Un centenar de tractors es manifesten a Lleida per reclamar el reg en finques situades en zones ZEPA

REDACCIÓ · Lleida

Més d'un centenar de pagesos van desfilar aquest mes de desembre amb els tractors pels carrers de Lleida per exigir al Govern de la Generalitat un replantejament de les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA). Unió de Pagesos, Asaja, Revolta Pagesa, la plataforma Pagesos o Conills, el Manifest del Gran Urgell i la Comunitat de Regants del Segarra-Garrigues van convocar una tractorada per pressionar en la negociació que les entitats tenien amb la Generalitat. Proposen revertir la prohibició del regadiu a les finques en zones ZEPA i la resta de restriccions establertes fa 20 anys. El Govern admet la necessitat de més mesures compensatòries i de protocols més permissius amb l'activitat agrària.

ACTIVITATS

Tercera campanya a la baixa en producció d'oli amb pèrdues d'entre el 40% i el 70% de la collita

REDACCIÓ · Barcelona

Unió de Pagesos assegura que el sector de l'oli d'oliva català afronta per tercer any consecutiu una producció excepcionalment baixa, amb el secà com a principal afectat, tot i que la previsió és que els preus es mantinguin. Les pèrdues, segons l'entitat, se situen entre el 40% i el 70%. Tot i les pluges de la tardor, les escasses precipitacions han condicionat el desenvolupament del fruit, mentre que les pedregades han fet minvar la producció. La llarga sequera acumulada en moltes comarques, també ha alterat profundament el cicle vegetatiu dels arbres. També avisaven d'un descens en reg de suport. La DOP les Garrigues, en canvi, va estimar la primera collita "normal" després de tres anys nefastos.

PREMIS

Els vins garriguencs arrassen al concurs de Costers del Segre: guanyen en nou categories

REDACCIÓ · Lleida

La Canonja de la Seu Vella de Lleida va acollir l'acte d'entrega de premis del Concurs de Vins de la Denominació d'Origen (DO) Costers del Segre. De les deu categories que hi havia, els vins de cellers de les Garrigues es van imposar en nou, totes excepte la d'escumosos. Poques vegades una subzona de la DO havia estat tan protagonista d'aquesta gala i demostra la potència del sector a la comarca. Els tres premis generals se'ls van emportar tres cellers de la comarca: Torres (les Borges-Juneda), Mas Blanch i Jové (la Pobla de Cérvoles) i Matallonga (Fulleda). D'aquestes, una és la de Millor vi de la DO Costers del Segre 2025, que ha va ser per Purgatori 2022, elaborat a la finca de Família Torres a la partida de l'Aranyó.

RAMADERIA

El DARPA abona 2,1 milions de l'ajut a la conservació de recursos genètics ramaders

REDACCIÓ · Barcelona

El departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació va abonar el 5 de desembre 2.1 milions d'euros de l'ajut a la conservació de recursos genètics ramaders a 574 persones beneficiàries de 33 comarques. Aquest ajut, que té un impacte sobre més de 65.000 caps de bestiar a Catalunya s'emmarca dins del Pla estratègic de la Política agrària comuna (PEPAC) per al període 2023-2027. Els objectius de l'ajut són mantenir la variabilitat genètica de les poblacions ramaderes catalanes i preservar de la desaparició aquelles races que formen part del patrimoni genètic i cultural del territori, i que constitueixen la base de les explotacions tradicionals respectuoses amb l'entorn i la font de productes ramaders de qualitat.

NOTÍCIES

REGADIUS

El pla de modernització del canal d'Urgell topa amb reticències dels regants de la comunitat

► El canal al seu pas per Golmés. FOTO: ACN.

REDACCIÓ · Ponent

La comunitat de regants del Canal d'Urgell va presentar el passat 2 de setembre el macroplà de modernització, un projecte faraònic valorat en més de mil milions d'euros i un termini d'execució d'uns quinze anys. L'actuació té com a objectiu substituir l'antic reg per inundació, que encara s'utilitza en prop del 90% de la superfície, per un sistema pressuritzat i a demanda. El pla inclou la construcció de conduccions subterrànies, 44 basses de regulació amb una capacitat total de 7,8 hectòmetres cúbics, 20 estacions de bombament, 20 plantes fotovoltaïques, més de 4.000 quilòmetres de canonades i prop de 8.000 hidrants.

Es tracta d'un projecte defensat per la Generalitat i recomanat per la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre per afrontar amb condicions les conseqüències del canvi climàtic i la reducció de les reserves d'aigua. Però els regants han mostrat una clara reticència a acceptar les seves condicions, sobretot pel que fa al finançament.

El Departament i el Ministeri aportarien a parts iguals el 70 per cent, mentre que els regants haurien d'assumir el 30% restant, una xifra que s'aproxima als 210 milions d'euros. En resum, cada regant haurà de contribuir amb uns 2.311 euros/ha. Cada pagès haurà de fer-se càrrec del moblament interior de la seva finca, i Agricultura va anunciar mesures perquè els agricultors no professionals puguin beneficiar-se també de les ajudes públiques.

FRUITA

Baró i Fills, d'Albatàrrec torna a triomfar als premis a les Millors Pomes Golden de JARC

REDACCIÓ · Lleida

JARC, organitzadora dels Premis Millors Pomes Golden, va entregar el mes de novembre passat a Lleida els guardons de la seva novena edició. Dues de les cinc categories del premi (Súper Gold –considerat el màxim guardó– i Millor Aparença) se les va emportar l'empresa Baró i Fills, amb les pomes que comercialitza sota la marca Boscada. Fundada el 1962, l'empresa té seu a Albatàrrec (Segrià) i avui és liderada per Montse i Xavier Baró. Les finques de poma, però, les tenen a Bellaguarda, a 600-700 metres d'altitud, i no és la primera vegada que reben reconeixements. L'any passat van rebre el de Millor Aparença i Més Dolça i el 2023 la de Millor Aparença. El premi Súper Gold, però, encara no era al seu palmarès.

POLÍTICA

El Govern de Catalunya s'adhereix al Pacte Rural Europeu per avançar en l'equilibri territorial

REDACCIÓ · Brussel·les

El Govern de Catalunya ha formalitzat la seva adhesió al Pacte Rural de la Unió Europea. El compromís es va signar i reconèixer oficialment el 5 de novembre de 2025 durant una sessió d'alt nivell del Laboratori d'Acció Política del Pacte Rural titulada "Zones i comunitats rurals en el pressupost i les polítiques de la UE post-2027" a Brussel·les. Amb aquesta adhesió, Catalunya reafirma la seva voluntat d'avançar en l'equilibri territorial i la revitalització del món rural comprometent-se a enfortir la governança rural, donar suport a la implementació de l'Estatut dels Municipis Rurals, participar en l'activació del Mecanisme de Garantia Rural i desenvolupar el Pacte Rural Català.

La gavarra

Un arbust amb pètals utilitzats per a la neteja dels ulls i tractar la conjuntivitis, mentre que el fruit permet curar refredats i faringitis. Alguns en fan, fins i tot, lliminadures.

REDACCIÓ • Airy Gras

IL·LUSTRACIÓ • Digna Gros

La gavarra, roser bord o silvestre (*Rosa canina* L.), és un arbust caducifoli de fins a tres metres d'alçada, típic de bardisses, marges de camps i

bosc de l'estatge montà i contrades mediterrànies humides. Aquest roser el podem trobar des del nivell del mar fins a poc més amunt dels 1.500 m d'altitud.

Es tracta d'un arbust amb agullons abundants. Les fulles són esparses, glabres (sense pèls), compostes, amb 5-7 folíols ovals, generalment aguts i amb els marges dentats. **Les flors de cinc pètals blancs o rosats les podem trobar de forma solitària o en grups entre els mesos de maig i juliol. El fruit, botànicament anomenat cinorrodon, és ovoide amb les restes de sèpals per fora i és molt característic per la seva coloració vermellosa.** Al seu interior conté diverses núcules petites, envoltades de pèls.

Els usos associats per a aquesta planta són diversos. A nivell medicinal, els seus pètals són molt utilitzats per netejar (desinfectar) els ulls i tractar la conjuntivitis, preparant una infusió i aplicant-la en forma de banys. El fruit és reportat per curar refredats, faringitis o inflamacions renales en forma de tisana, així com també consumit directament com a salutífer (bo per a la salut). **Un dels usos curiosos és la utilització d'aquest cinorrodon, en forma de tisana o melmelada, per tractar els enaiguaments de la canalla (gelosia en els nens).**

A nivell alimentari, el fruit madur és consumit com a lliminadura, tot i que s'ha d'anar amb cura amb la quantitat que se n'ingereix, ja que els pèls que es troben al seu interior produeixen certa picor a l'hora de ser expulsats i d'aquí rau el nom popular de grataculs a l'hora de referir-se a aquest fruit. Les flors també són presents com a ingredient clau en moltes receptes de ratafia, aportant-hi una aroma fresca i floral.

Per últim, cal destacar que el gènere *Rosa* s'hibrida fàcilment i que moltes vegades la seva identificació a nivell d'espècie pot arribar a ser complicada.

L'alzinera del Quelàs, l'arbre monumental que honora una família

La Generalitat va declarar la primavera passada l'alzinera del Quelàs de Miralcamp com a arbre monumental de Catalunya, una distinció que culmina molts anys d'esforços per a la seva supervivència. Amb una edat segurament superior als 700 anys, aquesta alzinera ha passat per tota mena de vicissituds, fins al punt d'estar a les portes de la seva mort ara fa tot just una dècada. Amb el reconeixement del Govern, es fa justícia a un arbre... i a una família.

REDACCIÓ • Albert González / Dolors Sans
FOTOS • Família Sans Piró

Situada al cim d'un turó, des d'on es divisa pràcticament tota la plana de Lleida, l'alzinera del Quelàs es troba a pocs quilòmetres del nucli urbà de Miralcamp, a prop de la Font del Tord i al capdamunt de l'embassament de la Bòbila. Calcular els anys d'una alzina resulta gairebé

impossible. Es tracta d'un arbre de creixement molt lent: uns dos mil·límetres de diàmetre a l'any, sempre que les condicions ambientals li siguin favorables, és a dir, que no hagi estat exposada a temporades de sequera o no hagi estat afectada per alguna plaga. En aquests últims casos, atura el seu creixement i es complica poder determinar els anys que ha estat inactiva.

En l'actualitat, el seu tronc principal té una circumferència de gairebé cinc metres. Basant-se en càlculs científics, s'estima que l'arbre de Miralcamp compta amb una edat superior als 700 anys, és a dir, aquesta planta va germinar als voltants de l'any 1300.

A uns set metres de l'arbre circula el Camí Ral, un tram que s'anomena La Carrerada, antiga i única via de comunicació durant l'edat mitjana per als qui feien la ruta entre Madrid, Saragossa, Lleida i Barcelona. Utilitzada principalment per ramaders i agricultors, quan havien de desplaçar-se amb finalitats comercials per assistir a les principals fires i mercats de l'època. El Camí Ral es va convertir també en un reclam per a bandolers que veien en els seus transeünts un botí fàcil i segur d'aconseguir.

Amb els anys, els marges del Camí Ral es van poblar d'arbres, sent, d'una banda, beneficiós per als viatgers, perquè proporcionaven ombra, però alhora permetien als bandolers amagar-s'hi i així assaltar per sorpresa les seves

◆ Tècnics instal·len la placa que certifica el nou estatus de l'arbre.

víctimes. Sabent això, i per a posar fi a tant de saqueig, el rei Carles III va ordenar l'any 1770 tallar tots els arbres que estiguessin als marges del Camí Ral.

Carles III va ordenar tallar tots els arbres del Camí Ral el 1770, excepte l'alzinera del Quelàs

No se sap com, l'alzinera de Miralcamp va ser respectada, tal vegada perquè no hi havia més arbres en molts quilòmetres sobre la ruta i era necessari tenir un lloc on poder fer una parada en el camí, mentre els caminants i el bestiar es resguardaven del

sol de l'estiu; o, potser, l'arbre havia estat designat com a punt de referència, igual que en moltes altres rutes terrestres.

Es creu que la mateixa heroïna de la guerra de la Independència contra els

francesos (1808-1814), **Agustina d'Aragó, va utilitzar alguna vegada l'alzinera per descansar. Nascuda a Fullea, Agustina d'Aragó solia viatjar assíduament a Saragossa i, en el seu recorregut, havia de passar necessàriament per Miralcamp.**

Un altre fet important en la vida d'aquest arbre va ocórrer en plena Guerra Civil espanyola. L'hivern de 1937, es va assentar al seu costat un campament de l'exèrcit republicà. Va ser un hivern cru i els soldats, per poder escalfar-se, feien llenya amb les seves branques. Casimiro Piró, de Cal Quelàs de Miralcamp, era aleshores el propietari dels terrenys on s'ubica l'alzinera i es va assabentar d'aquest fet. Intentant salvar l'arbre, i corrent el risc de ser ferit o assassinat, es va dirigir al campament amb un carro ple de llenya per intentar negociar amb els soldats. Els va proposar que mentre fossin allí no els faltaria llenya amb què escalfar-se, comproment-se a canvi que no li tallessin més branques a l'alzina. Els soldats van acceptar el tracte i Piró va complir també la seva paraula, tot i que els soldats havien mutilat ja la meitat de la seva copa. Quan se'n van anar, Casimiro Piró va tornar al lloc, va guarir les ferides del seu tronc, el va adobar, li va portar aigua i va aconseguir sanar les seves malparades branques.

El temps va anar passant. **Els veïns de Miralcamp vivien amb aquella alzinera ufana, fins que l'any 1990, Dolors Sans, neta de Casimiro Piró, va adonar-se que l'alzinera estava greument malalta. Una plaga l'havia envaït. Era la caparreta (la cotxinilla), un paràsit que assecava les seves branques, afavorint la proliferació de fongs. Aquestes circumstàncies afeblien la planta i la feien propensa a ser envaïda per altres espècies invasores que, indubtablement, la portarien a la mort.**

Amb el pas del temps, el seu afebliment era notori, la mort de l'arbre semblava imminent. L'any 2015, totes les seves branques s'havien assecat i, tècnicament, podia considerar-se'l mort.

"Havent esgotat totes les meves possibilitats a través del diàleg, vaig veure una alternativa sacsejant la consciència dels internautes a través de les xarxes socials", explica Dolors Sans, "vaig publicar poesies i fotografies amb les quals de-

● Foto familiar davant de l'alzinera als anys cinquanta.

◆ D'esquerra a dreta, l'alzinera l'any 2016 (quan estava malalta) i el 2022, ja recuperada.

nunciava la gravetat de la seva salut i el risc d'extinció que patia”.

Per sort, va haver-hi respostes. Moltes persones van reaccionar a favor de la defensa i recuperació de l'arbre i, a conseqüència, **l'Ajuntament de Miralcamp va intervenir l'any 2016 declarant-lo Arbre d'Interès Local, amb la qual cosa va ser possible accedir-hi i proporcionar-li els tractaments fitosanitaris necessaris per a la seva recuperació.**

L'any 2021 Agroalimentària el Pla S.L., actual propietària, mitjançant un conveni amb l'Ajuntament, va cedir l'ús del terreny on s'ubica l'alzina. En el mateix lloc, va gravar-se el nom de l'arbre amb lletres de ferro sobre una antiga roda de molí, cedida per la família Piró.

En el 2022, gràcies a una subvenció europea, l'alzinera va agermanar-se amb el Árbol-Buzón de Tepeji del Río de l'estat mexicà d'Hidalgo, per les seves característiques similars: tots dos arbres van estar a punt de desaparèixer i posteriorment rescatats per moviments veïnals. Ambdós estan situats al costat d'un Camí Ral i ambdós són ara un patrimoni dels seus pobles.

Aquell 2022, l'alzinera s'havia recuperat gairebé de forma completa. “Ens sentíem orgullosos del que havíem aconseguit, però havíem d'anar més enllà”, recorda Sans. A partir d'aquell any, la família va iniciar els tràmits per demanar a la Generalitat que l'alzinera fos declarada Arbre Monumental de Catalunya.

L'última vegada que s'havia fet una declaració d'arbres monumentals va ser l'octubre de 2016 i era la desena vegada que es feia des de l'aprovació **del primer decret llei de 1987, que considera “arbres monumentals els exemplars que, per les mides excepcionals dins de la seva espècie o per la seva edat, història o particularitat científica, són mereixedors de mesures de protecció”.**

Uns tècnics de Forestal Catalana van fer les primeres valoracions a la petició per al reconeixement del títol i després de tres anys va

L'arbre està agermanat amb un altre de l'estat mexicà d'Hidalgo, d'uns trets molt semblants

arribar el dictamen final. El 8 de març d'aquest 2025, la Generalitat va emetre una resolució que incloïa, entre molts altres, l'alziner del Quelàs dins d'aquesta categoria. Amb la declaració, rep una protecció especial que, entre altres coses, "implica la prohibició de tallar-la i d'arrencar-la totalment o parcial, així com de danyar-la per qualsevol mitjà", indica el text normatiu recentment publicat.

"De vegades, els somnis es compleixen; impossible imaginar-ho aquell any 2015, quan la vèiem tan greument malalta", explica Dolors Sans. "La nostra alzina és una supervivent, mereixedora de recuperar l'esplendor de temps enrere i, tant de bo, mai més la mà i la desídia de l'home la torni a castigar", demana.

No sabem quant de temps pot durar l'alziner del Quelàs. Diuen que l'esperança de vida d'aquest arbre va dels 500 als 1.000 anys. A Mendaza (Navarra) hi ha la més antiga de l'estat espanyol documentada, amb més de 1.200 anys. En qualsevol cas, durant els anys que li quedin, la de Miralcamp estarà, certament, ben cuidada.

Han passat els anys...

Poema de Dolors Sans (2021)

Era mitjans de setembre.
Un de tants dies esdevinguts,
una de tantes tardes tedioses de finals d'estiu.
-Com de costum- aixoplugada baix la teva ombra,
em recolzava en el teu tronc.
Envoltades d'enigmàtics silencis,
ens deixàvem acaronar pels últims raigs de sol.
Aquells colors rogencs i grocs,
que peresosament ens acomiadaven
esgarrapant-li temps, a aquella feble línia de l'horitzó
-tan sols uns segons més, per aquell roent dia-
Tu em contaves... -jo escoltava-
D'aquells vells records soterrats,
històries de cau d'orella,
confidències d'un passat.
Em parlaves de la vida
que la vida és néixer... és morir.
I que aquella malaltia, era com un heura malastruga;
t'entortolligava, t'asfixiava,
et xuclava la saba... et senties defallir.
Metre la vida se t'escolava, gota a gota, per cada branca
ja res et regalimava esperança,
mentre un fred paorós se t'apoderava de l'ànima.
Et senties sola... oblidada!
Em parlaves de rendir-te.
Jo, de lluita... de confiança.
Que no hi ha res perdut
si primer no has lliurat batalla.
Que no saps que són molts els que t'estimen?
Tan sols ignoren que estàs malalta!
Recorda que les arrels del nostre poble
amb les teves s'amalgamen.
Deixa que els arribi el teu clam.
Crida'ls en veu ben alta
i acudiran a tu, com acudeixen els fills
al gemec de la mare malalta.
Has vist? El temps em donà la raó.
Aquesta primavera,
quan mandrosament se't despertaven les arrels,
noves branques renaixeren
plenes totes d'un fullam, brillant i verd.
És ben cert, un dia ens haurem d'acomiar
És ben cert, que aquest camí -que hem fet juntes-
arribarà a la fi. Però recorda, només es mor quan hi ha oblit
i, mai hi ha oblit quan es nia al cor d'un altre.
Així nosaltres, per sempre, viurem amb tu
Així tu, per sempre més, viuràs amb nosaltres.
Mes, no parlem avui de comiats.
Avui no!, avui, amiga meva, no!! Avui...
brandeixes radiant, activa i victoriosa.
Avui... has vençut la batalla!

Vaga general

Tot va començar al club de lectura. La Carme hi va proposar *Lisístrata* perquè la seva filla, a qui tenia en gran estima i admiració, n'hi havia parlat molt bé. Quan la coordinadora del club, que era llibretera, va llegir la proposta, se la va mirar amb interès picardiós i va acceptar. Les vuit setmanes van ser estimulants, no només perquè la lectura era exigent, sinó també perquè entre rialles i pudor, les dotze dones del club, que tenien entre 24 i 86 anys, van descobrir el poder d'organitzar una vaga de sexe.

Fartes de netejar la casa, van decidir començar una vaga sexual i una vaga general i van anunciar a llurs parelles que o contribuïen a les tasques domèstiques o elles no farien res més que llegir. Primer va semblar una broma però, al cap de tres setmanes, la vaga s'havia estès per totes les dones del poble. Només llegien. Llavors van ser els homes que també s'hi van sumar i van decidir deixar de treballar com a acte de protesta, perquè si treballaven fora de casa no els quedava temps per fer les tasques de casa. La canalla també va sumar-se a la vaga i no anaven a classe, entre altres coses, perquè els mestres, homes i dones, feien vaga i els cuiners del menjador, també. L'alcalde va voler fer un pregó demanant a la població que tornés a les seves activitats, però el sistema de so no funcionava i el tècnic estava en vaga. L'alcalde va decidir sumar-s'hi. Fou la vaga general més general, secundada pel 100% de la població. Al cap de vuit setmanes van començar a faltar provisions i arribava l'hivern. Reunits tots a la plaça del poble, per unanimitat van desconvocar la vaga i van posar-se a treballar. Però tots feien de tot, feien feines per torns, com a acte de generositat i de pedagogia. Fins i tot l'alcalde rentava plats i feia de tècnic de so i, al seu torn, una nena també feia d'alcaldesa. Al creuar-se pel carrer se saludaven amb afecte. I tots, sense excepció, van apuntar-se al club de lectura.

Natàlia Lloreta

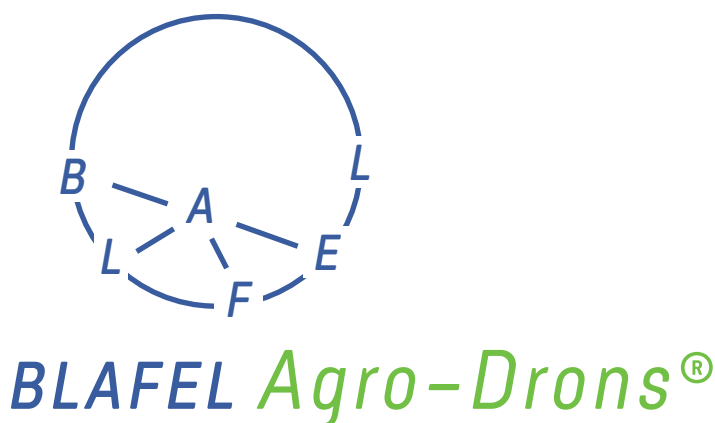
Els sindicats han convocat vaga general a partir de demà. A la seu del Ministeri d'Afers Greus està prevista la compareixença conjunta del ministre del ram, la ministra d'Afers Mitjans i la ministra d'Afers Petits. El motiu: donar a conèixer l'estat del servei mínim. La sala de premsa és plena de periodistes. Alguns fan connexions esporàdiques en directe. Al carrer, grups de persones de totes les edats s'aturen a les cantonades al voltant d'un transistor. Circulen pocs vehicles. A la televisió, les cadenes repeteixen una vegada i una altra el moment en què la presidenta de la república baixa del Dyane 6 oficial i entra al palau. Porta posada la vestimenta de ioga i una estora penjada dins una bossa de ganxet. Fa unes declaracions breus: "Vinc de practicar. He meditat una bona estona. Em sento a punt per entomar les negociacions amb garanties". Algunes filtracions auguren un panorama desolador. Tot apunta que el servei mínim no resistirà la pressió dels sindicats, fet que comportarà un notable daltabaix anímic a la població. Per la seva banda, els secretaris generals d'Obrers Comissionats i d'Obrers Unificats admeten

haver rebut coercions dels afiliats per retirar la convocatòria en vistes d'un possible fracàs en les converses sobre el servei mínim. També reconeixen no tenir arguments per mantenir dos sindicats que, a la taula de debat, han defensat fil per randa les mateixes actuacions. Prometen abordar la qüestió en breu. Mentrestant, a les llars, l'aire es pot tallar amb un ganivet. Vora el foc, l'àvia imagina un món sense flors amb la ràdio posada. El

pare, a la cuina, també ho pensa mentre prepara una truita. La mare passa el rosari i, a cada compte, cita una espècie en llatí: *narcissus*, *dianthus*, *hyacinthus*, *geranium*... Al bar de davant també es respira neguit i tothom fa callar tothom al voltant del televisor quan, finalment, comença la roda de premsa. "Bona tarda", diu la ministra. "El motiu de la compareixença és recordar la vaga general que tindrà lloc a partir de demà, i comunicar que, després d'unes negociacions intenses, s'ha salvat el servei mínim i, per tant, les floristeries romandran obertes".

Gabriel Pena

Marc global

- L'escassetat d'aigua i l'augment dels costos amenacen la rendibilitat.
- Els mercats exigeixen rendiments més alts amb menys recursos: Molts projectes de cultius de fruits secs de 5 a 6 anys estan en fallida a causa d'un mal disseny.
- Els projectes a gran escala són cada cop més complexos.
- La sostenibilitat ja no és opcional, és essencial.

La nostra proposta de valor

- Augmenta la productivitat amb dissenys optimitzats
- Estalvia recursos mitjançant el reg de precisió
- Protegeix les inversions amb un seguiment avançat
- Lliura els projectes a temps i dins del pressupost

Construïm la teva història d'èxit

- Cada projecte comença amb la teva visió
- Nosaltres dissenyem i lliurem la solució
- Aconseguiràs resultats mesurables i duradors

Qui som?

Som una empresa d'enginyeria agrícola especialitzada en els cultius de l'olivera i la fruita seca.

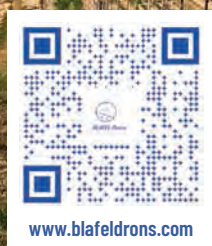
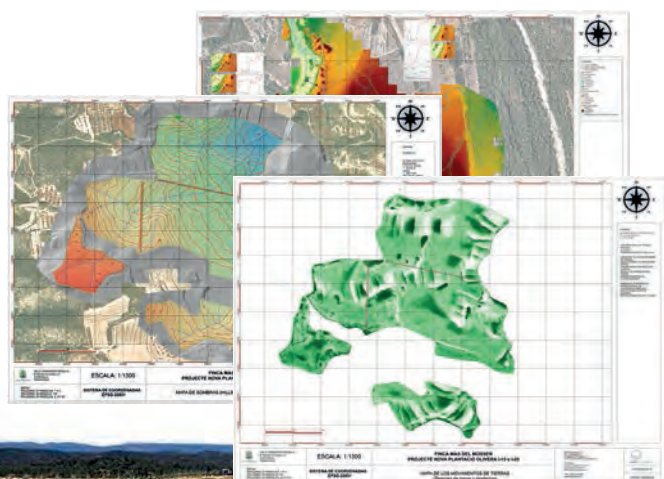
Ens dediquem a dissenyar, calcular i fer seguiment de plantacions de llenyosos en cultiu tradicional i en alta densitat, amb l'objectiu final de l'obtenció de la màxima rendibilitat per als nostres clients.

Fem projectes claus en ma, des de la recerca i disseny de finques per projectes agrícoles, fins al disseny de plantes de processat en l'àmbit de la fruita seca i l'oliva.

Oferim una gestió del projecte, professionalitzada i els serveis individuals amb drons, que inclouen la topografia i fotogrametria aèria de finques i l'adquisició i anàlisi d'imatges multispectrals amb drons per l'Agricultura de precisió.

Els nostres serveis i entregables

- Model 3D HD del terreny a partir de núvol de punts
- Models digitals de superfície (DSM)
- Models digitals d'elevació (DEM)
- Ortomosaics 2D HD per a la diferenciació de la textura del terreny
- Representació de línies de nivell
- Mapes de pendents Definició de zones de reg
- Digitalització d'elements agrícoles
- Planificació d'operacions logístiques - Definició de vies logístiques
- Escenaris de plantació
- Estudis de pluja
- Enginyeria de conques hidrogràfiques
- Recompte del nombre d'arbres
- Mapes d'ombrejat de plantacions
- Càlcul del marc de plantació òptim

Conreem, fem créixer, transformem, cuinem,
servim i **gaudim dels aliments del territori amb...**

Gust
deLleida

gustdelleida.cat

Transformació
Econòmica
de les terres de Lleida, Pirineu i Aran

Diputació de Lleida
Patronat de Promoció Econòmica

